

DANMARKS STATISTIK.

STATISTIQUE DU DANEMARK.

STATISTISKE MEDDELELSER,

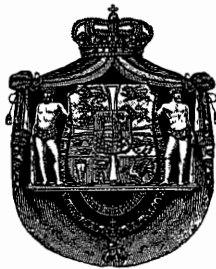
TREDIE RÆKKE, 15DE Bind.

Communications de statistique

3e série, tome 15.

UDGIVET AF DET STATISTISKE BUREAU.

Publié par le Bureau de statistique.

KJØBENHAVN.

BIANCO LUNOS KGL. HOF-BOGTRYKKERI (F. DREYER).

1895.

III.

Statistiken

over

Arealets Benyttelse, Udsæden og Høsten.

La statistique

relative à

l'emploi de la terre, aux sémences et à la récolte.

Det danske Bidrag til Forhandling paa det .

4. nordiske statistiske Møde i Kristiania den 21.—24. August 1894.

Arealets Benyttelse, Udsæden og Høsten.

Emploi de la terre, sémences et récolte.

Paa det 2det nordiske statistiske Møde i Stockholm i September Maaned 1890 behandledes ifølge tidligere Bestemmelse det af Chefen for Danmarks statistiske Bureau udarbejdede Forslag om «Afholdelsen af Kreaturtællinger» og i Fortsættelse heraf fremlagdes fremdeles paa det 3die nordiske statistiske Møde, der afholdtes i Kjøbenhavn den 21de til 24de September 1891, som Bidrag til Forhandlings-Æmnerne fra dansk Side Oplysninger og Henstillinger vedrørende den Del af Jordbrugs-Statistiken, der angaar «Jordbrugenes Fordeling efter deres Størrelse og Driftsherre-Forhold», hvilken ligeledes blev endelig behandlet. Det blev dernæst ved Mødets Slutning vedtaget, at undertegnede Chef for Danmarks statistiske Bureau til et eventuelt nyt Møde — for hvis Afholdelse Tidspunktet dog ikke blev endelig fastsat — vilde have at forberede en Forhandling om den øvrige Del af Jordbrugs-Statistiken, altsaa med Hensyn til «Arealets Benyttelse, Udsæden og Høsten».

Som Følge heraf forelægges i det Følgende:

- I) en Fremstilling af Hovedtrækkene i den Del af Jordbrugs-Statistiken, som omhandler Arealets Benyttelse, Udsæden og Høsten, saaledes som den hidtil forefindes i de af de 3 nordiske Rigers statistiske Bureauer udgivne Værker, samt fremdeles i den af «Kaiserliches Statistisches Amt» for det tyske Rige (og af Königl. Preuss. stat. Bur. for Preussen) udgivne Statistik;
 - II) Bemærkninger om de væsentligste Forskjelligheder i de nævnte Rigers Behandling af de ommeldte Dele af Jordbrugs-Statistiken og de derpaa grundede Henstillinger til Afstemning paa det 4de nordiske statistiske Møde i Kristiania.
-

I.

Den foreliggende Statistik over Arealets Benyttelse, Udsæden og Hæsten.

*Statistique actuelle sur l'emploi de la terre, sur les sémences
et sur la récolte.*

A.

Danmark.

a. Arealets Benyttelse og Størrelsen af Udsæden.

Emploi de la terre et sémences.

De første Oplysninger om Jordernes Dyrkning bleve i Danmark indsamlede i Aaret 1838 (i Forbindelse med Opgivelser om Kreaturholdet) og findes trykte i «Statistisk Tabelværks ældste Række, 5te Hæfte», udgivet i 1842 af den da bestaaende kgl. Tabelværks-Kommission. Disse Oplysninger omfattede imidlertid kun Udsæden og Gjennemsnitsfoldene af de forskjellige Kornsorter, af Bælgsæd, Kartoffler og andre Rodfrugter samt Udsæden af Kløver- og Græsfrø, tilligemed Udstrækningen af det Areal, der blev anvendt til Dyrkning af Raps, Hør og Hamp, og Udbyttet af samme, saa vel som Udbyttet af Kommen, Humle og Tobak. — Derimod have de senere Indsamlinger — af hvilke den første fandt Sted i Juli 1861 paa Foranstaltning af det statistiske Bureau, hvorefter lignende Indsamlinger ere blevne foretagne hvert 5te Aar indtil 1881 incl. og endelig en sidste iværksat den 16de Juli 1888 (alle i Forening med almindelige Kreaturtællinger) — først og fremmest havt til Formaal at tilvejebringe Oplysninger om Arealets Anvendelse, men ved Siden heraf tillige om Størrelsen af Udsæden. Imellem de 6 Indsamlinger af denne Art, der saaledes ere foretagne fra 1861 til 1888, er der imidlertid den Forskjel, at medens der ved de 4 første,

fra 1861 til 1876, kun indhentes Oplysning om Størrelsen af det besaaede (dyrkede) Areal, altsaa om det Areal, der anvendtes til Dyrkning af de forskjellige Sædarter, Rodfrugter og Handelsplanter, samt til Afgræsning, Høslæt, Brak, Eng, Fællede og Overdrev og i 1876 endvidere til Have, omfatte de 2 sidste Indsamlinger, i 1881 og i 1888, Landets hele Areal, idet der ved disse Indsamlinger tillige blev forlangt Opgivelser om Arealet for Skov, Moser og Kjær, Hedestrækninger, Flyvesandsstrækninger, Stenmarker eller andre udyrkede Strækninger, Byggegrunde og Gaardspladse, Hegn, Veje, Gangstier og Vandareal (den saakaldte Søplan (o: større Indsøer mellem Sognegrænserne) ikke medregnet).

De ved de anførte 6 Indsamlinger benyttede Skemaer, der bleve udsendte til Udfyldning til hvert enkelt Sogn i Landet, nemlig: 1) en Optegnelsesliste for de enkelte Ejendomme i Sognet og 2) en summarisk Oversigt for hele Sognet — og som ved de 4 første Indsamlinger, bortset fra enkelte mindre Forandringer, i det Væsenlige vare de samme, ligesom ogsaa de ved de 2 sidste Indsamlinger anvendte Skemaer i alt væsenligt have været ens — findes for Aarene 1876 og 1881 trykte i Indledningen til «Statistisk Tabelværk, Fjerde Række, Litra C. Nr. 4», der omhandler Arealets Benyttelse og Størrelsen af Udsæden den 15de Juli 1881.

Til Vejledning for By- eller Sogneraadet ved Affattelsen af den summariske Oversigt for hele Sognet har det statistiske Bureau tillige ved de 2 sidste Indsamlinger ladet foretage en Udskrift af Matrikel-Protokollerne og i Henhold hertil tilstillet hvert Sogn en Angivelse af Sognets hele Matrikel-Areal, der ordenligvis maa samstemme med Oversigtens samlede Areal.

Resultaterne af den sidst foretagne Indsamling, der, som allerede anført, fandt Sted den 16de Juli 1888, ere offentliggjorte i «Statistisk Tabelværk, Fjerde Række, Litra C. Nr. 7: Arealets Benyttelse og Størrelsen af Udsæden den 16de Juli 1888», udgivet i Marts 1892. De i dette Værk trykte Tabeller over Arealets Benyttelse indeholde Oplysninger for hver enkelt Kjøbstad og hvert enkelt Landdistrikt i hele Landet og omfatte følgende Rubriker:

18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	1.
Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.
<p style="text-align: center;">Af Agermarken henlaa: <i>du champ employé à:</i></p>																		
<p>til Afgræsning. <i>pâtûre.</i></p>																		
<p>til Høslæt af Kløver og Græs. <i>trèfle et herbes: foin.</i></p>																		
<p>til Avl af Kløver og Græsfrø. <i>trèfle et herbes: graines.</i></p>																		
<p>i ren Brak <i>jachère complète.</i></p>																		
<p>i halv Brak. <i>jachère incomplète.</i></p>																		
<p>Eng. <i>prés.</i></p>																		
<p>Fællede og Overdrev til Afgræsning. <i>pâtûrage commun.</i></p>																		
<p>Tilsammen: Afgræsning, Høslæt, Brak, Eng, Fællede m. m. <i>Total: pâture etc.</i></p>																		
<p>Have. <i>jardin.</i></p>																		
<p>Skov (Plantager). <i>forêts et bois.</i></p>																		
<p>Moser og Kjøer. <i>tourbères et marais.</i></p>																		
<p>Heder. <i>bruyères (landes).</i></p>																		
<p>Flyvesand. <i>sable mouvant.</i></p>																		
<p>Stenmarker og udrykede Strøkninger. <i>fonds pierreux et terres incultes.</i></p>																		
<p>Byggegrunde og Gaards- pladse. <i>emplacements et cours des maisons.</i></p>																		
<p>Hegn, Veje, Gangstier og Vandareal. <i>haies, chemins, sentiers et lacs.</i></p>																		
<p>Det i Sognelisterne opgitte Areal udgjør: <i>terrain total d'après les rapports.</i></p>																		
<p>Ifølge Matrikulationen udgjør det hele opmålte Areal: <i>après un décadastre.</i></p>																		
<p>Soggenes Løbe-Nr.</p>																		

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	
<p style="text-align: center;">Soggenes Løbe-Nr.</p> <p style="text-align: center;">Amterne, Herrederne og Sognene.</p>	Af Arealet var besaaet med: <i>Terre ensemencée:</i>																
	Tdr. Land.	Hvede. <i>froment.</i>	Rug. <i>seigle.</i>	Byg. <i>orge.</i>	Havre. <i>avoine.</i>	Boghvede. <i>sarrasin.</i>	Ærter. <i>pots.</i>	Vikker. <i>vesces.</i>	Bønner. <i>fèves.</i>	Blandsæd: <i>mélanges:</i>		Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.
		til Modenhed. <i>mûrs.</i>	til Grøntfoder. <i>verts.</i>	Kartofler. <i>pommes de terre.</i>	Andre Rodfrugter. <i>autres racines.</i>	Raps. <i>colza.</i>	Andre Handelsplanter. <i>plantes indûstes.</i>	Spergel og Lupiner. <i>spergule et lupin.</i>									
	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.	Tdr. Land.
	Tilsammen besaaet Areal.																Tdr. Land.
	<i>Total: terre ensemencée.</i>																

Opgivelserne om Størrelsen af Udsæden af de forskjellige Kornsorter samt af Bælgsæd og Kartoffler ere derimod i Tabelværket ikke meddelte sognevis, men kun summarisk for hvert

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Overøvrigheds- Distrikterne. <i>Bailliages.</i>	Hvede. <i>froment.</i>		Rug. <i>seigle.</i>		Byg. <i>orge.</i>		Havre. <i>avoine.</i>		Boghvede. <i>sarrasin.</i>	
	Besaaet Areal. <i>superficie.</i>	Udsæd. <i>semences.</i>	Besaaet Areal. <i>superficie.</i>	Udsæd. <i>semences.</i>	Besaaet Areal. <i>superficie.</i>	Udsæd. <i>semences.</i>	Besaaet Areal. <i>superficie.</i>	Udsæd. <i>semences.</i>	Besaaet Areal. <i>superficie.</i>	Udsæd. <i>semences.</i>
	Tdr. Land.	Tdr.	Tdr. Land.	Tdr.	Tdr. Land.	Tdr.	Tdr. Land.	Tdr.	Tdr. Land.	Tdr.

Foruden de i Tabellerne trykte Oplysninger indeholdt imidlertid Skemaerne forskjellige yderligere Opgivelser, der ikke kunde finde Plads i de tabellariske Oversigter. Saaledes vare «Andre Rodfrugter» (end Kartoffler), «Andre Handelsplanter» (end Raps) og «Skov», der i Tabellerne hver især kun optage én samlet Rubrik, paa Skemaerne specificerede paa følgende Maade:

«Andre Rodfrugter» vare delte i: 1) Runkelroer, 2) Sukkerroer, 3) Gulerødder, 4) Turnips, 5) Kaalrabi og 6) Andre Rodfrugter og Kaalarter;

«Andre Handelsplanter» i: 1) Kommen (og Sennep), 2) Hør (og Hamp), 3) Humle og 4) Tobak, — for Kommen (og Sennep) samt for Hør (og Hamp) blev tillige Udsæden anført —;

hvorhos det under «Skovene» blev særlig angivet, hvor stor en Del af det til Skov anvendte Areal der var beplantet med 1) Bøg, 2) andre Løvtræer og 3) Naalettræer, samt 4) hvormeget der henlaa som aabne Pletter i Skoven.

Fremdeles indeholdt Skemaerne Oplysning om, hvormeget der af «Moser og Kjær» blev benyttet til Tørveskjær, endvidere om Udstrækningen af «det drainede Areal» og endelig om, hvor stor en Del af det besaaede Areal der i hvert Sogn var, foruden Besaaningen med Korn, tillige udlagt med «Kløver- og Græsfrø»,

Overøvrighedsdistrikt i Landet og have nedenstaaende Tabelform (idet Størrelsen af Udsæden er sammenstillet med Størrelsen af det besaaede Areal):

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
Ærter. <i>pois.</i>		Vikker. <i>vesces.</i>		Bønner. <i>fèves.</i>		Blandsæd: <i>mélanges:</i>				Kartofler. <i>pommes de terre.</i>	
						til Modenhed. <i>mûrs.</i>		til Grøntfoder. <i>verts.</i>			
Besaaet Areal. <i>superficie.</i>	Udsæd. <i>séminces.</i>	Besaaet Areal. <i>superficie.</i>	Udsæd. <i>séminces.</i>	Besaaet Areal. <i>superficie.</i>	Udsæd. <i>séminces.</i>	Besaaet Areal. <i>superficie.</i>	Udsæd. <i>séminces.</i>	Besaaet Areal. <i>superficie.</i>	Udsæd. <i>séminces.</i>	Besaaet Areal. <i>superficie.</i>	Udsæd. <i>séminces.</i>
Tdr. Land.	Tdr.	Tdr. Land.	Tdr.	Tdr. Land.	Tdr.	Tdr. Land.	Tdr.	Tdr. Land.	Tdr.	Tdr. Land.	Tdr.

samt om Størrelsen af den Udsæd af Frø, som dertil var anvendt. — Alle disse Forhold, der, som anført, af Mangel paa Plads ikke kunde medtages i Tabellerne, ere derimod omhandlede i Indledningen til Tabelværket.

b. Høsten.

Récolte.

Den danske Høst-Statistik falder i 2 Dele, nemlig: 1) en foreløbig Beretning om Høstens Udfald i Almindelighed og 2) en Beregning af Høst-Udbyttets Størrelse og Værdi.

1) Høstens Udfald.

Siden Slutningen af forrige Aarhundrede er der i Danmark bleven udarbejdet aarlige officielle Høst-Beretninger, hvilke til Grundlag havde skematiske Indberetninger, der indsendtes af Amtmændene, og paa hvilke for hver enkelt Kornsort saavel for Kvantiteten som for Kvaliteten var anført en Karakterbetegnelse (udmærket godt, meget godt, godt, temmelig godt, maadelig og slet). Efter det statistiske Bureaus Oprettelse (i 1850) er denne Beretning bleven udarbejdet i Bureauet og indtil Aaret 1878 trykt i det kgl. Landhusholdningsselskabs Aarsberetninger. Fra 1878 er

Beretningen om Høstens Udfald derimod bleven offentliggjort sammen med den ligeledes af Bureauet foretagne Beregning af Høst-Udbyttets Størrelse og Værdi dels som Særtryk, dels som integrerende Del af

Høstens Udfald har i Aaret 189 paa

Hvede.		Rug.		Byg.		Havre.		Bølgæsød.		Boghvede.		Raps og andre Handelsplanter.*)	
Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.
	Holl. Vægt i $\frac{1}{2}$ pr. Td. Korn.		Holl. Vægt i $\frac{1}{2}$ pr. Td. Korn.		Holl. Vægt i $\frac{1}{2}$ pr. Td. Korn.		Holl. Vægt i $\frac{1}{2}$ pr. Td. Korn.						

Til Udfyldning af de ovenstaaende Rubriker ønskes anvendt Betegnelserne **ug.** melig god), **mdl.** (maadelig), **slet.**

*) Til «andre Handelsplanter» henregnes Hør, Humle, Kommen m. m.

Skemaet, der af Amtmændene udfyldes for Amtet i sin Helhed, i Henhold til Oplysninger indhentede fra forskellige Ejendomsbesiddere, Landboforeninger o. s. v. i det paagjældende Amt, samt forsynes med oplysende Bemærkninger om Vejrliget, Sædens Beskaffenhed, Plantesygdomme og Insektangreb, skal fra Amterne i udfyldt Stand være tilbagesendt til det statistiske Bureau inden Udgangen af Oktober Maaned.

2) Høstens Udbytte.

En Beregning af Høst-Udbyttets Størrelse og Værdi blev første Gang foretagen af det statistiske Bureau for Aaret 1875, men er derefter bleven fortsat for hvert af de følgende Aar. Høst-Udbyttets Størrelse beregnes ved Hjælp af aarlige Opgivelser fra

«Statistiske Meddelelser». Det Skema, der hvert Efteraar i et større Antal Eksemplarer fra Bureauet tilstilles Amtmændene til Indberetning om den tilendebagte Høst, har nu følgende Form:

Gods og i nærmeste Omegn været

Kartofler.		Sukkerroer.		Andre Rodfrugter.		Agerhø.		Enghø.		Anmærkninger
Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	Kvantitet.	Kvalitet.	
										til Oplysning om Aarsagen til, at Høsten, med Hensyn til een eller flere Sædarter, tegner til at ville blive afvigende fra det Almindelige.

(udmærket god), **mg.** (meget god) **g.** (god, svarende til Middelhøst), **tg.** (tem-

Landets samtlige By- og Sogneraad om det Udbytte, der i hvert enkelt Sogn gennemsnitlig er indvundet pr. Td. Land af de vigtigere Sæd- og Plantearter, i Forbindelse med de senest foreliggende Oplysninger om Størrelsen af det Areal, der i hvert af Landets Sogne anvendes til Dyrkning af de paagældende Sæd- og Plantearter, hvorhos Værdien af Høst-Udbyttet udregnes med Benyttelse af de Priser paa de forskellige Afgrøder, der dels fremgaa af Aarets Kapitelstakster, dels ad anden Vej blive tilvejebragte. Det Skema til Oplysning om Gjennemsnitsudbyttet pr. Td. Land af de vigtigere Sæd- og Plantearter, der hvert Aar af Bureauet udsendes gennem Amterne til samtlige By- og Sogneraad, har nu følgende Form:

var Gjennemsnits-Udbyttet af Høsten

af Hvede.		af Rug.		af Byg.		af Havre.		af Bog- hvede.
Tdr.	Hollandsk Vægt i \mathcal{G} pr. Td. Korn.	Tdr.	Hollandsk Vægt i \mathcal{G} pr. Td. Korn.	Tdr.	Hollandsk Vægt i \mathcal{G} pr. Td. Korn.	Tdr.	Hollandsk Vægt i \mathcal{G} pr. Td. Korn.	Tdr.

Ovenstaaende Skema ønskes udfyldt saaledes, at der for enhver af de anførte skjønnes at være avlet i Gjennemsnit paa 1 Tønde Land af de Jorder, som i eller som vare anvendte til Høavl, hvorhos der for Kornsorternes Vedkommende ønskes have i Gjennemsnit havt en mindre eller større Vægt end 1000 \mathcal{G} pr. Læs, omsættes 8 Læs Hø, og 10 Læs Hø à 1200 \mathcal{G} som 12 Læs Hø og saa fremdeles. Oplysende

Ved Cirkulære fra Indenrigsministeriet blev det paalagt Amtmændene at drage Omsorg for, at By- og Sogneraadene udfyldte de dem tilstillede Skemaer saa betids, at de udfyldte Eksemplarer kunde fra Amterne være indsendte til det statistiske Bureau inden Udgangen af Marts Maaned. Fristen for Tilbagesendelsen blev sat saa sent, fordi man frygtede for, at By- og Sogneraadene, hvis Spørgsmaalene forlangtes besvarede, forinden det kunde antages, at

Herred,

Amt

i Aaret 1893 pr. Tønde Land

af Ærter og anden Bølgæs.	af Bland- sæd.	af Kar- tøfler.	af andre Rodfrugter, (Sukkerroer særskilt).	af Raps.	af andre Handels- planter.	af Ager-Hø.	af Eng-Hø.
Tdr.	Tdr.	Tdr.	Tdr.	Tdr.	Tdr.	Læs (à 1000 \mathfrak{G}).	Læs (à 1000 \mathfrak{G}).

Kornsorter m. m. angives med Tal, hvormange Tønder eller Læs der i Aaret 1893 Sognet vare besaaede med vedkommende Kornsort, Rodfrugt eller Handelsplante, angivet den gennemsnitlige Vægt pr. Tønde. Antages de indavlede Læs Hø at de til Læs af denne Størrelse, saaledes at f. Eks. 10 Læs Hø à 800 \mathfrak{G} opføres som Anmærkninger kunne anføres paa Bagsiden.

Udtærskningen i det Væsenlige var tilendbragt, ikke vilde være i Stand til at udfylde Skemaet med den tilstrækkelige Nøjagtighed. Fra 1892 har man dog ment at kunne indskrænke Tidsfristen for Indsendelsen til Udgangen af Februar Maaned.

Hovedresultaterne af Beregningen meddeles i Høst-Beretningen for Landets enkelte Overøvrighedsdistrikter i omstaaende Tabelform:

Oversigt over Udbyttet

A m t. <i>Bailliage.</i>	Hvede. <i>froment.</i>		Rug. <i>seigle.</i>		Byg. <i>orge.</i>	
	Udbytte i Tønder.	Værdi i Kroner.	Udbytte i Tønder.	Værdi i Kroner.	Udbytte i Tønder.	Værdi i Kroner.

Oversigt over Udbyttet af

A m t. <i>Bailliage.</i>	Kartofler. <i>pommes de terre.</i>		Andre Rodfrugter. <i>autres racines.</i>	
	Udbytte i Tønder.	Værdi i Kroner.	Udbytte i Tønder.	Værdi i Kroner.

Foruden forskellige Gjennemsnitts- og Procentberegninger og Sammenligninger med foregaaende Aar indeholder Beretningen tillige en Tabel, der viser, hvor stort F old-Udbyttet (o: Udbyttet pr. Td. Ld.)

af Høsten i Aaret 1893.

Havre. <i>avoine.</i>		Boghvede. <i>sarrasin.</i>		Ærter og anden Bælg­sæd. <i>légumes.</i>		Blandsæd. <i>mélanges.</i>	
Udbytte i Tønder.	Værdi i Kroner.	Udbytte i Tønder.	Værdi i Kroner.	Udbytte i Tønder.	Værdi i Kroner.	Udbytte i Tønder.	Værdi i Kroner.

Høsten i Aaret 1893 (fortsat).

Raps. <i>colza.</i>		Ager-Hø. <i>trèfle et herbes.</i>		Eng-Hø. <i>foin.</i>		Den samlede Værdi i Kroner. <i>valeur totale en Kr.</i>
Udbytte i Tønder.	Værdi i Kroner.	Udbytte i Læs à 1000 q.	Værdi i Kroner.	Udbytte i Læs à 1000 q.	Værdi i Kroner.	

gjennemsnitlig har været i de enkelte Overøvrighedsdistrikter af hver af Landets 4 Hovedkornsorter: Hvede, Rug, Byg og Havre.

B. Norge.

Den norske Agerbrugs-Statistik hviler paa Opgaver over Størrelsen af Udsæden, over Foldigheden og over Udsæden pr. Maal Jord af de forskjellige Kornsorter og Poteter.

Oplysningerne om Størrelsen af Udsæden af de forskellige Kornsorter og af Poteter paa hvert enkelt Brug i Landet indsamles, ligesom Oplysningerne om Kreaturbestanden, i Forbindelse med Folketællingerne, der fra 1835 til 1875 ere blevne foretagne hvert 10de Aar, men derefter først ved Udgangen af Aaret 1890. — Derimod meddeles Opgaverne over Foldighed og over Udsæd pr. Maal Jord herredsvise af Lensmændene i disses Femaars-Beretninger, og for ikke, saaledes som tidligere, at lade disse Oplysningers Tilvejebringelse bero paa et almindeligt Skjøn af Lensmændene, ere de i 1875 blevne «tilvejebragte paa den Maade, at Lensmændene først have indhentet Opgaver fra endel (mindst 5) Gaarde inden hvert Herred, der ere blevne udvalgte med det Hensyn for Øje, at de kunne antages at repræsentere det almindelige Forhold i Distriktet, og derefter er Opgaven for Herredet i Regelen fremkommen ved en ligefrem Udregning af Middeltallet for de enkelte Gaarde.»

Den senest offentliggjorte almindelige Statistik over det norske Jordbrugs Tilstand findes trykt i «Norges officielle Statistik, C. Nr. 15: Statistik angaaende det norske Jordbrug, fornemmelig i Femaarsperioden 1871—75 og i Aaret 1875», udgivet af det statistiske Centralbureau i Juni 1880. Dette Tabelværk indeholder, foruden Opgaver vedrørende «Fædriften», endvidere følgende Tabeller:

1) «Opgaver over Udsæd af de forskellige Kornsorter og Poteter m. m. i Aaret 1875», i omstaaende Form:

Riget og dets Dele.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Hvede.	Rug.	Byg.	Blandkorn.	Havre til Korn.	Havre til Grønfoder.	Erter.	Ialt Kornsæd.	Vikker.	Græsfrø.	Poteter.	Andre Rod- frugter. Maal Jord dertil anvendt.
	Tdr.	Tdr.	Tdr.	Tdr.	Tdr.	Tdr.	Tdr.	Tdr.	Tdr.	Ø	Tdr.	

2) «Opgaver over Udsæd af de forskjellige Kornsorter og Poteter i 1865 og over Forholdet mellem Folkemængde og Udsæd i 1865 og 1875 samt mellem Antallet af egentlige Jordbrug og Udsæd i 1875», idet der i Tabellen er angivet, hvor stor Udsæden af de forskjellige Kornsorter og Poteter i 1865 og 1875 har været for hvert 1000 Indbyggere i hele Riget og dets enkelte Dele, samt hvor mange Tønder der i 1875 i Rigets forskjellige Dele gennemsnitlig blev saaet for hvert Jordbrug 1) af Kornsæd og 2) af Poteter.

3) «Sammenligning mellem Udsæden af hvert Slags Korn samt mellem Poteter og Korn i 1865 og 1875», nemlig: «af hvert 100 Tdr. udsaaet Korn var (i 1865 og i 1875): Hvede, Rug, Byg, Blandkorn, Havre og Erter», og «af hvert 100 Tdr. Korn og Poteter var (i 1865 og i 1875): Korn, Poteter».

Fremdeles findes i det anførte Værk Tabeller over «Foldighed», «antagelig Avling», «Udsæd og Avling pr. Maal Jord», samt «Agerareal», hvilke Tabeller ifølge Indledningen til Tabelværket, Side XV, ere fremkomne paa følgende Maade:

«Først har man ved at multiplicere hvert Herreds Udsæd (meddelt i Tabel 11) med den af Lensmændene herredsvis opgivne Foldighed fundet hvert Herreds Avling, og Tabel 15 er derefter fremkommen ved simpel Addition af de for Herrederne udkomne Summer. Derefter har man udregnet Tabel 14 over Foldigheden ved for hvert enkelt Distrikt at dividere Avling med Udsæd. Denne Tabel indeholder saaledes det geometriske (ikke det arithmetiske) Gjennemsnit af Lensmændenes Opgaver

over Foldigheden. Agerarealet i Tab. 19 er dernæst udregnet ved herredsvis at dividere den samlede Udsæd med Lensmændenes Talopgaver over den sædvanlige Udsæd pr. Maal og sammenlægge Kvotienten for Herrederne til Fogderier og videre opover. Heraf har man da endelig beregnet Tabel 18 over Udsæd og Avling pr. Maal ved at dividere henholdsvis Opgaverne over Udsæd (Tab. 11) og over Avling (Tab. 15) med Agerarealet. Tabel 18 meddeler altsaa ogsaa overalt det geometriske Middeltal.

Altsaa:

4) «Opgaver over Foldigheden af de forskellige Kornsorter og af Poteter i Femaarsperioderne 1866—70 og 1871—75 samt i Aaret 1875».

5) «Opgaver over den antagelige Avling af Korn og Poteter i Aaret 1875 og gennemsnitlig for Aarene 1871—75 samt over Avlingen af andre Rodfrugter end Poteter i Aaret 1875. (Udsæd ikke fradraget)».

6) «Beregnet Størrelse af det til Korn- og Potetesavlens m. V. i Aaret 1875 anvendte Agerareal», i følgende Tabelform:

Riget og dets Dele.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Maal Jord, tilsaaet med:									Samlet Agerland. Maal Jord.
	Hvede.	Rug.	Byg.	Blandkorn.	Havre.	Erter.	tilsammen Kornsæd.	Poteter.	andre Rodfrugter.	

7) «Opgaver over den almindelige Udsæd og over Avling pr. Maal Jord af de forskellige Kornsorter og Poteter. gennemsnitlig for Femaaret 1866—70 og Femaaret 1871—75».

Endvidere:

8) «Opgaver over de paa Produktionsstederne gjældende Priser paa de forskellige Kornsorter og Poteter i Aarene 1866—75», og

9) «Opgaver over Korn- og Potetesavlingens Værdi i

Gjennemsnit for Aarene 1871—75 efter de paa Produktionsstederne gjældende Priser»; samt:

10) «Opgaver over de i Bygderne ved Udgangen af 1875 anvendte Landbrugsmaskiner af nedenstaaende Slags» (3: Tærskemaskiner og Høstemaskiner), og

11) «Opgaver over, hvorvidt Avlingen af de vigtigste Kornsorter og af Poteter er tilstrækkelig for de enkelte Herreders Forbrug».

I Indledningen til Tabelværket er der fremdeles opstillet forskjellige Beregninger over Udsæd og over Avl i Hektoliter og pr. Hektar, idet 1 Td. er regnet = 1.39 Hektoliter og 1 Maal Jord = 0.098 Hektar. Desuden har man foretaget en Reduktion saavel af Udsæden som af Avlen af de forskjellige Kornsorter og Poteter til «Bygværdi» efter følgende Forhold: 1 Hektoliter Byg = $\frac{3}{4}$ Hektoliter Hvede, Rug eller Erter = $1\frac{1}{2}$ Hektoliter Blandkorn = 2 Hektoliter Havre = 3 Hektoliter Poteter. — Derhos er der gjennemsnitlig for Femaaret 1871—75 for Kongeriget under Et dels beregnet, hvor meget der pr. Individ er avlet i Hektoliter af Hvede, Rug, Byg, Havre og Poteter, dels gjort et tilnærmelsesvis Overslag over den samlede Mængde af Korn og Poteter, alt beregnet til Bygværdi, der — efter Tillæg og Fradrag af de gjennemsnitlig ind- og udførte Kornvarer samt med Fradrag af, hvad der maa antages forbrugt til Brændevins- og Øl-Produktion og til Udsæd — har været tilovers for det øvrige Forbrug (til Føde for Mennesker og Kreaturer) samt Forbruget pr. Individ. —

Siden den ovenfor omtalte almindelige Statistik over «det norske Jordbrug i Aaret 1875» har det statistiske Centralbureau i 1888 udgivet et mindre Tabelværk, betitlet: «Norges officielle Statistik, Tredie Række Nr. 54. Statistiske Oplysninger vedkommende Norges Jordbrug og Fædrift i Tiaarsperioden 1876—1885», idet man, som der siges i Forordet til dette Værk, skjøndt en ny almindelig Statistik over Jordbrug og Fædrift ikke vilde kunne have, førend der ved den næste Folketælling paany erhvervedes Opgaver over Udsædens Størrelse og over Kreaturholdet, dog har «anset det af Interesse at offentliggjøre endel landbrugsstatistiske Oplysninger, der væsentlig ere byggede paa de i Forbindelse med

Femaarsberetningerne af Lensmændene meddelte schematiske Opgaver samt for Markedspriserens Vedkommende paa Kvartalsopgaver fra Fogderne».

De Tabeller i det nævnte Værk, der angaa de her omhandlede Æmner, ere følgende:

1) «Opgaver over den almindelige Udsæd pr. Maal (10 Ar) af de forskjellige Kornsorter og af Poteter i Aarene 1876—1880 og 1881—1885;

2) Opgaver over den gennemsnitlige Avl pr. Maal (10 Ar) af de forskjellige Kornsorter og af Poteter i Aarene 1876—1880 og 1881—1885;

3) Opgaver over den gennemsnitlige Foldighed af de forskjellige Kornsorter og af Poteter i Aarene 1876—1880 og 1881—1885;

4) Opgaver over de paa Produktionsstederne gjældende Markedspriser paa de forskjellige Kornsorter og paa Poteter i Aarene 1876—1885;

5) Opgave over Antallet af de i Bygderne ved Udgangen af 1875 og 1885 anvendte Høstemaskiner for Slaat og Skur samt Damptærskemaskiner;

6) Opgaver over de gennemsnitlige Markedspriser paa de forskjellige Kornsorter og Poteter for Riget i Aarene 1861—1885 (Kroner pr. Hektoliter);

7) Kapitelstaxterne for Rug, Byg og Havre i Gjennemsnit for de 5 sydlige Stifter i Aarene 1820—1886.» —

Resultaterne af de Opgaver, der, som foran berørt, ere blevne indsamlede i Forbindelse med en almindelig Folketælling ved Udgangen af 1890, foreligge hidtil kun for Offenheden i 2 i «Statistisk Aarvog for Kongeriget Norge, 13de Aargang, 1893» S. 52—55 trykte Tabeller, nemlig:

«Tabel 37. Beregnet Areal, samt Udsæd af Korn og Poteter amtsvis i Aaret 1890»; og

«Tabel 38. Beregnet Gjennemsnitsavling af Korn og Poteter samt Avlingens Gjennemsnitsværdi amtsvis i Femaaret 1886—90».

C.

Sverig.

Som anført i Bilag A. (Kreaturtællinger) til «Förhandlingar vid nordiska statistiska mötet i Stockholm 1890» (se «Statistisk Tidskrift, årgång 1890», S. 114) indeholder — ifølge «Bidrag till Sveriges officiella Statistik, N, Jordbruk och Boskapsskötsel, III: Hushållnings-Sällskapens Berättelser för året 1867 jemte Sammandrag, utarbetadt i Kungl. Statistiska Centralbyrån», Sammandrag S. 9 — det svenske Tabelværk fra 1802 til 1820 aarlige jordbrugs-statistiske Opgivelser fra Præsterne, hvilke Opgivelser imidlertid viste sig at være temmelig værdiløse. Fra 1822 til 1865 søgte man derfor at fremskaffe en Jordbrugs-Statistik igjennem Lensstyrelsernes Femaarsberetninger (hvilket forøvrigt var forsøgt allerede i forrige Aarhundrede), men heller ikke ad denne Vej opnaaedes noget tilfredsstillende Resultat. Som Følge heraf blev det i 1865 besluttet at give Landhusholdnings-Selskaberne det Hverv, hvert Aar at tilvejebringe og sammenarbejde omfattende jordbrugs-statistiske Oplysninger for hvert af Landets Len og at indsende disse Beretninger med vedføjede Bemærkninger til det statistiske Centralbureau¹⁾, som udarbejder en sammendragen Fremstilling af de deri indeholdte Opgivelser og udgiver Beretningerne tilligemed Sammendraget. Det senest foreliggende Værk af denne Art er: «Bidrag till Sveriges officiella Statistik, N, Jordbruk och Boskapsskötsel, XXVIII: Hushållningssällskapens Berättelser för år 1892, jemte Sammandrag, utarbetadt i Statistiska Centralbyrån», udgivet i Januar 1894. Dette Værk indeholder, foruden Oplysninger om Jordbrugenes Antal og Fordeling samt om Kreaturbestanden, tillige omstaaende Rubriker vedrørende Arealets Anvendelse, Udsæden og Høsten m. m.:

¹⁾ Husholdnings-Selskabernes Beretninger for 1892 indkom til det statistiske Centralbureau inden December Maanedes Udgang 1893.

18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	1.
Odlade egoviddens användning.										Område.
Hst-sd.	Vrsd.		Rotfrukter.		Spnads-växter.	Gräs och andra foderväxter.		Andra växtslag.	Trde.	
	Strsd.	Baljväxter.	Potatis.	Andra rotfrukter.		till bete o. grnfoder.	till hskrd.			
Hektar.										
										1
										2
										3
										...

38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.	1.
och Skörd.														Område.
Strsd.				Vrsd: Baljväxter.						Rotfrukter.				
Hafre.		Blandsd.		rter.		Bönor.		Vicker.		Potatis.		Rofvor, rtter o. d.	Sckerbetor.	
Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Utsäde.	Skörd.	Skörd.	Skörd.	
liter.												Deciton.		
														1
														2
														3
														...

65.	66.	67.	68.	69.	70.	71.	72.	1.
Vidd af under året verkstälda jordförbättringar.								Område.
Nyodling.	Vattnaftappning.	Underdikning (tckdikning).	ngsvattning.	Mergling.	Skogssdd.	Skogsplantering.	Antal under året planterade frukttrd.	
Hektar.								
								1
								2
								3
								...

Areal-Opgivelserne omfatte altsaa, som det af de foran trykte Rubriker vil ses, ikke Landets hele Areal, men angaa: 1) Have, 2) Ager og anden dyrket Jord, 3) Eng og 4) Skov. Det vil fremdeles ses, at Fordelingen af det dyrkede Areal ikke udstrækker sig til de enkelte Sæd- og Plantearter, men kun til visse Grupper af disse, saasom Høstsæd, Vaarstraasæd o. s. v. Imidlertid har man — ved at sammenstille disse Areal-Opgivelser med Opgivelserne om Udsæds-Mængden af de enkelte Sæd- og Plantearter samt ved at benytte nogle i «Bidrag till Sver. off. Stat., N, Jordbruk och Boskapsskötsel, XXVI: Hushållningssällskapens Berättelser för år 1890», Sammandrag S. 9, omtalte Oplysninger om Udsædens Tæthed for hver af de forskjellige Planter — i Sammen- draget (saavel for 1890 som for 1891 og 1892) opstillet en Beregning af det Areal, der maa antages i hele Riget under Et at have været anvendt til hver enkelt Sæd- og Planteart samt til Brak. —

Endvidere findes der i Sammen- draget, blandt andet, en Beregning af «Korntalet» (3: Foldudbyttet) for følgende 4 Grupper, hver især tagen under Et: «Høstsæd», «Vårstråsæd», «Baljväxter» og «Potatis», samt en Reduktion af Høstudbyttet af de forskjellige Sædarter og af Rodfrugter til «Rågvärde», efter følgende Forhold: «10 hektoliter råg = 7 hektol. hvete = 8 hektol. ärter eller annan trindsäd = 11 hektol. korn = 14 hektol. blandsäd = 17 hektol. hafre = 40 hektol. potatis och andra rotfrukter», hvilken Reduktion er foretagen i Sammen- dragene fra og med Aar 1877.

Tillige har det statistiske Centralbureau — lige siden «Hushållningssällskapens Berättelser» begyndte at udgives af Centralbureauet (altsaa siden 1865) — i de af Bureauet udarbejdede Sammen- drag, ved at sammenstille Landhusholdnings-Selskabernes Opgivelser om Udsæd og Høst med de Oplysninger, der af General- toldbestyrelsen samt af Kontrol- og Justeringsbureauet afgives dels om Ind- og Udførsel af Korn og Rodfrugter dels om, hvor meget der heraf forbruges til Brændevinsbrænding (og til Tilvirkning af Pressegjær), samt ved Fradrag af de Beløb, der ere med- gaaede til Udsæd, anstillet en Beregning over de Kvantiteter af Sæd og Rodfrugter, som for hvert Konsumtionsaar

(regnet fra 1. Oktober til 30. September) have været disponible til Befolkningens Føde og til Kreaturenes Fodring. Fremstillingen heraf for Konsumtionsaaret 1892—93 findes trykt i «Bidrag till Sveriges officiella Statistik, N, Jordbruk och Boskapskötsel XXVIII: Hushållningssällskapens Berättelser för år 1892», Sammandrag S. 10. Denne Beregning blev tidligere udført efter Rumfang, men for 1891 og 1892 er den bleven foretaget efter Vægt (Kilogram). De Kvantiteter af Korn, der ere blevne indførte eller udførte i formålet Tilstand, blive ved Beregningen omsatte til uformålet Korn efter en i Anm. til S. 10 angiven Maalestok. I Henhold til de fremkomne Resultater har man dernæst beregnet, hvor mange Kilogram af hver af de vigtigste Sædarter samt af Rodfrugter der i det enkelte Konsumtionsaar have været disponible for hver Person af Befolkningen, samt endelig, ved at sammenstille Resultaterne efter Femaarsperioder, hvor stort det aarlige Forbrug pr. Individ (Kreaturføde iberegnet) af disse Sædarter og af Rodfrugter har været indenfor hver Femaarsperiode.

I de Bemærkninger, der ledsage Husholdnings-Selskabernes Beretninger, gives for hvert af Rigets Len Oplysning om: «Våderlek, sånings- oeh skördetider», «Skördens beskaffenhet» (herunder Plantesygdomme), «Spanmålen (o: det tærskede Korn) vigt» (i kilogram for 1 hektoliter), «Blandsädens vanliga sammansättning», og om «Foderskörden, bereknad i medeltal på 1 hektar,» nemlig Angivelse i Deciton for: «vårsädeshalm», «höstsädeshalm» og «hö från naturlig äng» (om «höskörden från odlad jord» oplyser Tabellens Rubrik 57); ved Hjælp af disse Opgivelser om «Foderskörden» i hvert af Lenene i Forbindelse med de tilsvarende Arealoppgivelser har man i Sammenraget foretaget en omtrentlig Bedømmelse af hele Rigets Foderhøst i Millioner Deciton særskilt for: «vårsädeshalm», «höstsädeshalm», «hö från naturlig äng» og «hö från odlad jord».

Endelig indeholde Husholdnings-Selskabernes Bemærkninger ogsaa Oplysning om «Arbetsprisen». —

Da Resultaterne af de Opgivelser om Høsten, der tilvejebringes igjennem Husholdnings-Selskaberne, imidlertid først kunne foreligge

offenlig efter Forløbet af et Aar eller mere, har man tillige fra og med Aaret 1874 indført en anden Fremgangsmaade for at kunne fremskaffe saadanne Oplysninger umiddelbart efter Høstens Afslutning, selv om de derved vundne Resultater kun maa betragtes som tilnærmelsesvis rigtige. Det statistiske Centralbureau modtager nemlig i Slutningen af Oktober og Begyndelsen af November dels fra hver af de forskjellige Lensstyrelser en almindelig Bedømmelse af Høstens Udfald i Lenet med Benyttelse af Karakterbetegnelserne: »ymnig, riklig (eller mycket god), god, nära god, öfver medelmåttig, fullt medelmåttig, medelmåttig, nära medelmåttig, under medelmåttig, betydligt under medelmåttig, knapp eller ringa skörd (eller $\frac{1}{3}$ under medelmåttan), nästan missväxt (eller half skörd), og missväxt», dels fra hvert Lensmands-Distrikt (ialt 520) en Angivelse af det «korntal» (Foldudbytte), de forskjellige Sædarter samt Potatis maa antages at have givet gennemsnitlig i Distriktet, samt af «Sädesslagens medelvigt (i kilogram för 1 hektoliter)». Paa Grundlag af disse Indberetninger udarbejder det statistiske Centralbureau en Høstberetning, i hvilken det kvantitative Udbytte af Sæd og Kartofler for hvert Len beregnes ved at multiplicere de senest foreliggende Opgivelser fra Husholdnings-Selskaberne om Størrelsen af Udsæden (efter at de nødvendige Ændringer heri ere foretagne i Forhold til den Forøgelse eller Formindskelse, de nærmest forudgaaende Aar have udvist i denne Henseende) med det, i Henhold til de fra Lensmændene modtagne Opgivelser, beregnede Foldudbytte for Lenet. Kvantiteterne beregnes i Hektoliter, der for Hovedtallenes Vedkommende tillige omsættes til Tønder. I Henhold til de derved fremkomne Resultater har man derpaa for hele Riget under Et foretaget dels en Beregning over de forskjellige Sædarters Total-Vægt (i Kilogram), ved Hjælp af Opgivelserne om «Sädesslagens medelvigt», dels en Beregning af Høstens Værdi, hvad Sæd og Potatis angaar, idet man for Sædarternes Vedkommende har benyttet de Priser, der i den sidste Halvdel af Oktober og den første Halvdel af November i det paagældende Aar have været givne paa Børserne i Stockholm, Göteborg og Malmø for de for-

skjellige Arter af indenlandsk Sæd, medens Kartoffelhøstens Værdi er beregnet efter de gængse Markedspriser. Den sidst udkomne Høstberetning er: «Bidrag til Sveriges officiela Statistik, N, Jordbruk och Boskapsskötsel: Sammandrag af Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes Årsväxtberättelser för år 1893 (årgang 20), utarbetadt i Statistiska Centralbyrån», udgivet d. 18. November 1893.

I Sammandraget til Tabelværket over Husholdnings-Selskabernes Beretninger sammenholdes de af «Årsväxtberättelserna» fremgaaende Resultater med de tilsvarende Resultater ifølge «Hushållningssällskapens Berättelser», og selvfølgelig frembyder Sammenligningen i flere Henseender ikke ubetydelige Afvigelser.

D.

Tyskland.

a. „Landwirthschaftliche Bodenbenutzung“.

En efter fælles Forskrifter foretagen almindelig Indsamling af Oplysninger om Arealets Benyttelse i hele det tyske Rige fandt første Gang Sted i Aaret 1878 og er derefter bleven gjentagen i Aarene 1883 og 1893. I de Bestemmelser, der af Forbundsraadet vare truffene for de to første Indsamlinger af denne Art, fandtes ingen Regel fastsat med Hensyn til deres periodiske Gjntagelse; men ved Beslutning af Forbundsraadet af 7. Juli 1892 er det bleven bestemt, at slige Oplysninger for Fremtiden skulle indsamles i alle tyske Stater hvert 10de Aar. De ved den nævnte Forbundsraads-Beslutning vedtagne «Bestimmungen für die Ermittlung der landwirthschaftlichen Bodenbenutzung», der i enkelte Henseender afvige fra de tidligere truffene Bestemmelser, findes trykte i «Vierteljahrshefte zur Statistik des Deutschen Reichs, herausgegeben vom Kaiserlichen Statistischen Amt, Jahrgang 1893, erstes Heft», og omfatte følgende 7 Punkter:

«1. Eine Ermittlung der landwirthschaftlichen Bodenbenutzung soll in allen Staaten im Jahre 1893 und künftig von zehn zu zehn Jahren stattfinden.

2. Sie ist in jedem Staate nach politischen oder Katastergemeinden, Gemarkungen oder ähnlichen Bezirken vorzunehmen, welche kleinere Abschnitte der Einheit des Kreises (oder Amtes) bilden.

Das Erhebungsformular ist in der Anlage 1 beigelegt. Den einzelnen Staaten bleibt überlassen, die Form desselben den örtlichen Verhältnissen und der Erhebungsmethode entsprechend zu ändern.

3. Das Ergebniss der neuesten katastermässigen oder sonstigen amtlichen Vermessung des Erhebungsbezirks beziehungsweise der Fortschreibung derselben (Vermessungsberichtigung) ist als Anhalt für die Ermittlung im Eingang des Formulars (Nachweisung A), thunlichst unter Angabe des Jahres der Vermessung oder Vermessungsberichtigung, mit denjenigen Unterscheidungen zu vermerken, welche diese Vermessung etc. bezüglich der einzelnen Arten der Bodenbenutzung (Kulturarten) macht.

Die daselbst bezeichneten Nachweisungen sind den die Erhebung ausführenden Stellen schon vor oder bei der Erhebung zu geben; von wem dieselben einzutragen sind, bleibt der Bestimmung der Landesregierung überlassen.

4. Die Fläche der Acker- und Gartenländereien, der Weiden, Weinberge und Forsten ist in jedem Bezirk nach den im Formular (Nachweisungen B und C) genannten Anbau- und Nutzungsarten näher zu unterscheiden. Flächenangaben für den Anbau anderer, nicht genannter Früchte sind dagegen, wie das Formular ergibt, nur da gefordert, wo dieser Anbau von örtlicher Wichtigkeit oder grösserer Ausdehnung ist.

5. Der Anbau als Hauptfrucht oder Hauptnutzung und der als Nebennutzung (Vor-, Neben-, Nach- oder Stoppelfrucht) ist, soweit das Formular es fordert, aus einander zu halten. Welche von zwei neben einander stehenden oder auf einander folgenden Früchten die Hauptfrucht sei, entscheidet überall die überwiegende Wichtigkeit.

Für Nebennutzung (Vor-, Neben-, Nach- oder Stoppelfrucht Spalte 3 der Nachweisung B des Formulars) kann nur ein Areal in Betracht kommen, welches bereits als mit einer Hauptfrucht besetzt (in Spalte 2 der Nachweisung B) verzeichnet ist. Insbesondere sind unter Nach- oder Stoppelfrüchten diejenigen Früchte zu verstehen, welche, wie z. B. Stoppelrüben, Stoppelsaat, auf eine im Erhebungsjahre gewonnene Hauptfrucht folgen und noch in demselben Jahre geerntet werden. Nicht zu den Nachfrüchten zu rechnen sind die erst in dem auf die Erhebung nächstfolgenden Jahre Ertrag liefernden Früchte (z. B. im Herbst des Erhebungsjahres angesäeter Raps, Winterweizen, Winterroggen, unter Hauptfrucht angesäeter Stoppelklee u. s. w.), ebensowenig der zweite Schnitt von Futterpflanzen (z. B. von Klee).

6. Die Bestimmung der sachkundigen Organe, welche in den einzelnen Erhebungsbezirken zur Feststellung der Bodenbenutzung und des Anbaues der verschiedenen Früchte zu verwenden sind, ist Sache des einzelnen Staates; indess wird angenommen, dass, vorbehaltlich besonderer Anordnungen in Betreff der Forsten und Holzungen, in der Regel die Ortsbehörden mit der Leitung der Aufnahme beauftragt und sachkundige Personen zugezogen, thunlichst auch, insbesondere bei den einzelnen grösseren Besitzern, Umfragen gehalten werden.

Es ist den Erhebungsorganen eine Anleitung zu ertheilen, wofür die Anlage 2 Gesichtspunkte enthält.

7. Zusammenstellungen der Aufnahmeergebnisse für den Staat beziehungsweise für die Provinzen und grösseren Verwaltungsbezirke, mit den in Anlage 1 gemachten Unterscheidungen, sind dem Kaiserlichen Statistischen Amt spätestens bis zum 30. Juni des auf die Erhebung folgenden Jahres — erstmalig also bis zum 30. Juni 1894 — nebst den für die Erhebung erlassenen Vorschriften und sonstigen wünschenswerthen Erläuterungen mitzutheilen.»

Som fælles Mønster-Skema for Indsamlingen af Opgivelserne foreskrevet følgende:

Anlage I.

Staat .

Verwaltungsbezirk .

Erhebungsbezirk (Gemarkung, Gemeinde, Forstbezirk etc.) Nr.

Ermittlung der landwirtschaftlichen Bodenbenutzung
im Bezirke

A. Die neueste Katastral- (oder sonstige amtliche) Vermessung (Vermessungsberichtigung) vom Jahre 18 verzeichnet für den Erhebungsbezirk folgende Arten der Bodenbenutzung (Kulturarten):	mit einem Flächeninhalt von Hektaren.
a) (Acker)	
b) (u. s. w.)	
c)	
d)	
e)	
f)	
g)	
h)	
.	
.	
.	
Gesamtmfläche des Erhebungsbezirks . . .	

Noch: Anlage 1.

Bemerkungen, betreffend die Ausfüllung der Nachweisungen
B und C des Musters.

1. Nur da sind Zahleneinträge zu machen, wo sich in den dafür bestimmten Spalten punktirte Linien finden.
2. Wo Roggen, Hafer, Buchweizen, Kartoffeln als Nebennutzung in Forsten oder in Feldwaldwirthschaften (Haubergen) gebaut werden, sind die Anbauflächen nicht in der Nachweisung B oder bei C I, sondern bei C V (Forsten etc.) aufzuführen.

B. Anbau auf Acker- und Gartenländereien im Sommer des Jahres	Als Hauptfrucht oder Hauptnutzung des Jahres Hektar.	Als Nebennutzung (Vor-, Neben-, Nach- oder Stoppelfrucht) des Jahres Hektar.	Bemer- kungen.
1.	2.	3.	4.
a. Getreide und Hülsenfrüchte.			
1. Weizen { Winter Sommer		— —	
2. Spelz (Dinkel, Fesen) und Emer { Winter Sommer		— —	
3. Einkorn { Winter Sommer		— —	
4. Roggen { Winter Sommer		— —	
5. Gerste { Winter Sommer		—	
6. Hafer			
7. Buchweizen (Haidekorn)			
8. Hirse			
9. Mais { zum Grünfuttergewinn zum Körnergewinn			
10. Erbsen			
11. Linsen			
12. Bohnen { feldmässig gebaute Speisebohnen Ackerbohnen (Saubohnen)			
13. Wicken { zum Grünfutter (auch Heu) zum Körnergewinn			
14. Lupinen { zum Unterpflügen zu Futter (nicht zu Drusch) zu Drusch			
15. Menggetreide (2 oder mehrere Getreidearten { Winter in vermischtem Anbau) { Sommer		—	
16. Mischfrucht (Getreide und { zum Grünfuttergewinn Hülsenfrucht; Wickfutter) { zum Körnergewinn		—	
17. Nicht besonders genannte Arten von Getreide oder Hülsenfrüchte			
Zusammen a.			

Noch: Anlage I.

Noch: B. Anbau auf Acker und Gartenländereien im Sommer des Jahres	Als Hauptfrucht oder Hauptnutzung des Jahres Hektar.	Als Nebennutzung (Vor-, Neben-, Nach- oder Stoppelfrucht) des Jahres Hektar.	Bemer- kungen.
1.	2.	3.	4.
Flächenübertrag a.			
b. Hackfrüchte und Gemüse.			
1. Kartoffeln		—	
2. Topinambur			
3. Zucker- und Runkelrüben { zur Zuckerfabrikation . . als Futterrüben zur Samengewinnung . .		—	
4. Möhren (Wurzeln)		—	
5. Weisse (Stoppel-) Rüben			
6. Kohlrüben (Wrucken)			
7. Kraut- und Feldkohl			
8. Andere feldmässig gebaute Hackfrüchte oder Gemüse zusammengefasst von denen jedoch diejenigen, deren Anbau von örtlicher Wichtigkeit oder grösserer Aus- dehnung ist (z. B. Gurken, Zwiebeln, Spar- gel, Meerrettig, Blumenkohl), besonders zu nennen und ausser in obiger Summe noch- mals mit ihrer Fläche hier einzusetzen sind.			
c. Handelsgewächse.			
1. Raps, Rübsen, Awehl, Biewitz { Winter Sommer		—	
2. Leindotter			
3. Mohn		—	
4. Senf { zum Grünfutttergewinn zum Körnergewinn			
5. Flachs (Lein)			
6. Hanf			
7. Taback			
8. Hopfen		—	
9. Cichorien			
10. Weberkarden (Kardendistel)		—	
11. Kümmel			
12. Andere feldmässig angebaute Handelsgewächse zu- sammengefasst von denen jedoch diejenigen, deren Anbau von örtlicher Wichtigkeit oder grösserer Ausdehnung ist (wie z. B. Korbweiden), besonders zu nennen und ausser in obiger Summe nochmals mit ihrer Fläche aus- zuwerfen sind.			
Zusammen a., b. und c.			

Noch: Anlage I.

Noch: B. Anbau auf Acker und Gartenländereien im Sommer des Jahres	Als Hauptfrucht oder Hauptnutzung des Jahres Hektar.	Als Nebenutzung (Vor-, Neben-, Nach- oder Stoppelfrucht) des Jahres Hektar.	Bemer- kungen.
1.	2.	3.	4.
Flächenübertrag a., b. und c.			
d. Futterpflanzen.			*) Davon zum Samen- gewinn Hektar.
1. Klee aller Art*)		—	
2. Luzerne*)		—	
3. Esparsette		—	—
4. Serradella			—
5. Spörgel (Knörich, Knehl)			—
6. Grassaat aller Art, einschliesslich Klee gras (Mischung von Klee und Gras*)		—	
e. Brache			
(nicht bestellte, im Sommer des Aufnahmejahres zur Brache beackerte Felder)		—	
f. Ackerweide			
(im Sommer des Aufnahmejahres nicht bestellte, auch nicht beackerte, jedoch zur Weide benutzte Ackerfelder)		—	
g. Haus- und Obstgärten			
(einschliesslich Baumschulen) und gartenmässig angebautes Feld, bei dem die den einzelnen Früchten gewidmete Fläche wegen zu starker Vermischung der Kultur nicht einzeln nachweisbar ist		—	
Zusammen Acker- und Gartenländereien			

C. Die Art der Bodenbenutzung im gesammten Erhebungsbezirk wurde ermittelt, wie folgt:	Nach dem Bestande im Sommer des Jahres Hektar.	Bemerkungen.
1.	2.	3.
I. Acker- und Gartenländereien (wie unter B Summe Spalte 2)		
II. Wiesen (ausschliesslich oder vorwiegend zu Heugewinn benutzt)		
III. Weiden (ausschliesslich oder vorwiegend durch Weidegang benutzt) und Hutungen:		
a) reiche Weiden, von im Durchschnitt der Jahre mindestens 15 Meter-(Doppel-)Zentner (zu 100 kg) Heuweidewerth oder mindestens 1 Kuhweide auf den Hektar	Hektar.	
b) geringere Weiden und Hutungen		
Summe der Weiden und Hutungen . . .		
IV. Weinberge (auch Weingärten):	Hektar.	
a) im Ertrag stehende		
b) nicht im Ertrag stehende		
Summe der Weinberge (auch Weingärten) . . .		
V. Forsten und Holzungen (zur Holzzucht benutzte Flächen einschliesslich der Räumden und Blössen)*.		
Davon waren im Sommer des Aufnahmejahres zu landwirthschaftlicher Nebennutzung oder in Feldwaldwirthschaft (Haubergen) bestellt		
mit Roggen	Hektar.	
» Hafer		
» Buchweizen		
» Kartoffeln		
VI. Haus- und Hofräume		
VII. Oed- und Unland (einschliesslich der reinen Haideländereien und der weder zum Ackerbau, noch als Grünland benutzten Moore, sowie der Steinbrüche, Lehm-, Thongruben und dergleichen, soweit diese nicht bei den Forsten gerechnet sind)		
VIII. Wegeland, Gewässer etc.		
Gesamtfläche des Erhebungsbezirks . . .		

*) Alle innerhalb der Waldungen belegenen, dauernd als Acker oder Wiese benutzten Flächen, gleichviel ob sie der Forstverwaltung unterstellt sind oder nicht, dem Waldbesitzer gehören oder nicht, kommen nicht bei Ziffer V, sondern als Acker bei Ziffer I oder Wiese bei Ziffer II in Ansatz. Entsprechend sind bei Ziffer III die Flächen einzurechnen, welche dauernd lediglich der Weidenutzung dienen. Dagegen sind der Weidenutzung dienende Räumden (räumlich, d. h. weitläufig bestandene, mit nicht genügendem Holzbestande versehene Flächen) und Blössen (nur zeitweilig nicht bestandene Waldflächen, bei denen aber die Holzzucht beabsichtigt wird) den Forsten und Holzungen bei Ziffer V hinzuzurechnen. Letzteres gilt auch von denjenigen Blössen, welche vorübergehend als Acker oder Wiese benutzt werden. Oedländereien, Haideländereien etc., deren Aufzucht zwar zweckmässig sein würde, aber noch nicht in Angriff genommen ist, sind den Forsten und Holzungen nicht hinzuzurechnen, sondern bei Ziffer VII in Ansatz zu bringen.

Hertil slutter sig — som «Anlage 2» — «Gesichtspunkte für eine Anleitung zur Ermittlung der landwirthschaftlichen Bodenbenutzung», nemlig: 1) «Gegenstand der Erhebung», 2) «Organe für die Erhebung»; 3) «Zeit der Erhebung», hvorum det hedder: «Die Ermittlung des Umfangs der Hauptnutzung des Ackerlandes, sowie des Umfangs der übrigen Kulturarten ist im Juli vorzunehmen. Für die Ermittlung des Umfangs der Nebennutzung des Ackerlandes wird sich in der Regel der September empfehlen. Bei der letzteren Ermittlung sind auch für Klee, Luzerne und Grassaat die im Aufnahmejahre zur Samengewinnung dienenden Flächen festzustellen»; 4) «Erhebungsverfahren»; 5) «Zeitpunkt der Einsendung». —

Den tyske Statistik over Arealets Benyttelse omfatter altsaa, ligesom den danske, Landets hele Areal, idet Opgivelserne, paa samme Maade som i Danmark, kontrolleres ved Hjælp af Matrikel-Arealet. —

De for hele det tyske Rige fremkomne Resultater af den i 1878 foretagne Indsamling af Oplysninger om Arealets Benyttelse ere af Kaiserliches Statistisches Amt offentliggjorte i «Monatshefte zur Statistik des Deutschen Reichs, Jahrgang 1880, Februar-Heft» samt i et i 1881 udgivet Værk: «Die Bodenkultur des Deutschen Reichs. Atlas der landwirthschaftlichen Bodenbenutzung nebst Darstellung der Forstfläche nach der Aufnahme im Jahre 1878 mit Tabellen und erläuterndem Text», — og Resultaterne af Indsamlingen i 1883 i «Monatshefte zur Statistik des Deutschen Reichs, Jahrgang 1885, Januar-Heft». I den indledende Tekst til Oversigterne for 1883 bemærkes S. 1. 11:

«Die Erfahrungen, wie sie insbesondere in Preussen, nach der Darstellung in Heft LXXXI der Preussischen Statistik, bezüglich der Sorgfalt und Genauigkeit der Aufnahmen auch dieses Mal gemacht worden sind, legen den Gedanken nahe, dass für die Erhebung eine bloss formelle Kontrolle der aus den Gemeinden mitgetheilten Ergebnisse, wie sie durch die vorgesetzten politischen Behörden und die statistische Centralstelle, bei der das Material zur Bearbeitung concentrirt wird, angestellt werden kann, nicht genügt. Vielmehr kann nur durch eine thunlichst ausgiebige Betheiligung

der vorhandenen sachverständigen Organe bei der Erhebung ein der Wirklichkeit entsprechendes Bild gegeben und insbesondere auch vermieden werden, dass durch mangelhafte Berichtigung der Ergebnisse früherer Erhebungen sich die Fehler derselben auf die neuen Zahlen fortpflanzen. Es wäre sehr zu wünschen, dass es künftig gelänge, das Interesse der Landwirthe an diesen für die Kenntniss ihrer Verhältnisse so wichtigen Erhebungen noch mehr zu beleben und durch Herbeiziehung der landwirthschaftlichen Vereine oder einzelner hervorragender Sachverständiger zur Prüfung der aus den Gemeinden beigebrachten Materialien eine wirklich befriedigende Ausführung zu sichern.

Allerdings wird man daran nicht zweifeln brauchen, dass diese in Deutschland durchgeführte Anbau-Ermittelung an Zuverlässigkeit der Ergebnisse denen von entsprechenden Erhebungen in irgend einem anderen Staate mindestens nicht nachsteht, und dass ihre Zahlen genügen, uns ein in den grossen Zügen richtiges Bild von den Anbau-Verhältnissen zu geben und um mit Hilfe der Ernte-Nachweise als Grundlagen für die ungefähre Berechnung der Ernte-Mengen zu dienen.» —

Samtidig med Opgivelserne vedrørende Arealets Benyttelse blev der i 1883 tillige indsamlet Oplysning om, hvor stort det gjennemsnitlige Udbytte pr. Hektar i den siden den sidste Indsamling om Arealets Benyttelse forløbne Periode af Aar havde været af forskjellige Planter, hvis Dyrkning kun finder Sted i mindre Omfang, og som derfor fra 1882 ikke mere skulde medtages i de aarlige Høst-Beretninger. Disse Planter vare følgende: 1) «Menggetreide (2 oder mehr Getreidearten in vermischem Anbau), 2) Mischfrucht (Getreide und Hülsenfrucht), 3) Hirse, 4) Mais (zum Grünfutter- und Körnergewinn), 5) Bohnen, feldmässig gebaute Speisebohnen (nicht Saubohnen), 6) Linsen, 7) Topinambur, 8) Runkelrüben zur Zuckerfabrikation, 9) Kraut- und Feldkohl, 10) Leindotter, 11) Mohn, 12) Senf (zum Grünfutter und Samengewinn), 13) Flachs, Lein, 14) Hanf, 15) Taback, 16) Cichorie, 17) Weberkarden (Kardendistel), 18) Kümmel». — Denne sidstnævnte Indsamling af Oplysninger bortfaldd imidlertid atter i 1893,

medens «Mænggetreide (zwei oder mehr Getreidearten)», «Mischfrucht (Getreide und Hülsenfrüchte gemischt)», «Zuckerrüben» og «Mais» (som Foderplante) paany bleve optagne i de aarlige Høst-Oversigter. —

(De særlig for Kongeriget Preussens Vedkommende indvundne Resultater af Indsamlingen om Arealets Benyttelse i 1883 ere offentliggjorte i det af Königliches Preussisches statistisches Bureau i 1884 udgivne Værk: «Preussische Statistik, LXXXI: Die Ergebnisse der Ermittlung der landwirthschaftlichen Bodenbenutzung und des Ernteertrages im preussischen Staate im Jahre 1883». I Indledningen til dette Værk S. IV findes Oplysning om forskjellige Afvigelser i de i den preussiske Stat benyttede Skemaer fra de af Forbundsraadet for den paagjældende Indsamling foreskrevne Formularer, hvilke «Abänderungen wurden vorgenommen, um für die Erhebungsbehörden jede Veranlassung zu einer irrthümlichen Auslegung der Fragen thunlichst auszuschliessen». Ifølge samme Indlednings S. VIII blev Indsamlingen i 1883 i Kongeriget Preussen foretaget i Tidsrummet fra 15. Oktober til 15. November 1883. — Som allerede anført, blev det af Forbundsraadet under 7. Juli 1892 bestemt, at ved Indsamlingen om Arealets Benyttelse i 1893 skulde Opgivelserne om Omfanget af «die Hauptnutzung des Ackerlandes» saavelsom om Omfanget af de øvrige Dyrkningsmaader tilvejebringes i Juli Maaned og Oplysningerne vedrørende Udstrækningen af «die Nebennutzung des Ackerlandes» i Reglen i September Maaned.)

b. „Saatenstands und vorläufige Erntenachrichten“.

Ved den oftere omtalte Beslutning af Forbundsraadet af 7. Juli 1892 blev det tillige vedtaget, at der i alle tyske Stater fra og med Aaret 1893 fremtidig skulde i Midten af hver af Maanederne April—November indsamles Efterretninger om de vigtigste Sædarters, Kartoffernes, Kløverets og Engenes Tilstand samt i de 3 Maaneder September, Oktober og November desuden foreløbige

Oplysninger om Høstens Udfald for disse Afgrøders Vedkommende. De herom vedtagne Bestemmelser, der ligeledes findes trykte i «Vierteljahrshefte zur Statistik des Deutschen Reichs, Jahrgang 1893, erstes Heft», ere følgende:

«1. Ueber den Saatenstand von Winter- und Sommer-Weizen, Winter- und Sommer-Spelz, Winter- und Sommer-Roggen, Sommer-Gerste, Hafer, Kartoffeln, Klee (auch Luzerne) und den Stand der Wiesen sind in allen Bundesstaaten vom Jahre 1893 ab in der Zeit vom April bis November um die Mitte jedes Monats Nachrichten einzuziehen.

Ueber den Ausfall der Ernte sind für Roggen im September, für Weizen, Spelz und Gerste im Oktober, für die übrigen vorgenannten Früchte im November vorläufige Erhebungen vorzunehmen.

2. Die Beurtheilung des Saatenstandes hat in Gestalt von Noten mit nachfolgender Abstufung zu geschehen: 1. sehr gut, 2. gut, 3. mittel (durchschnittlich), 4. gering, 5. sehr gering. Die Angaben über den Ernteausschlag sind in denselben Noten oder in Gewicht der vom Hektar geernteten Frucht zu machen.

3. Die Landesregierungen treffen Bestimmung über die Bildung der Bezirke, für welche, und die Organe, durch welche der Nachrichtendienst zu besorgen ist. Es empfiehlt sich, bei der Bildung der Bezirke auf die natürlichen Verhältnisse Rücksicht zu nehmen, und mit der Berichterstattung Vertrauensmänner der landwirthschaftlichen Vereine zu beauftragen.

4. Für die Saatenstands- und vorläufigen Ernteberichte wird das anliegende Muster empfohlen. Dasselbe gilt für die Monate September bis November. In den Monaten April bis August, in denen nur Saatenstandsberichte eingefordert werden, fallen die Rubriken für den vorläufigen Erntebericht weg, ebenso die zugehörige Anmerkung. Es empfiehlt sich, für die einzelnen Monate besondere den Verhältnissen angepasste Karten herauszugeben. Insbesondere würden für die Monate April und Mai Angaben über den

Umfang der wegen Auswinterung etc. umgepflügten Fläche in Prozent der Anbaufläche der betreffenden Frucht zu machen sein.

5. Die Berichte sind entweder unmittelbar an das Kaiserliche Statistische Amt oder an eine Landescentralstelle einzusenden.

Im ersteren Falle werden die Landescentralstellen dafür Sorge tragen, dass dem Kaiserlichen Statistischen Amt die Vertrauensmänner, von welchen die Berichte einzufordern und zu erstatten sind, rechtzeitig bezeichnet werden und überhaupt Alles geschieht, was zur Aufrechterhaltung des pünktlichen und ununterbrochenen Nachrichtendienstes erforderlich ist. Im Falle der Sammlung und Zusammenstellung der Nachrichten durch Landescentralstellen ist dem Kaiserlichen Statistischen Amt vor Ablauf des jedesmaligen Berichtsmonats eine Nachweisung mitzutheilen, welche bei Preussen, Bayern, Sachsen, Württemberg, Baden, Hessen, Oldenburg, Elsass-Lothringen für jeden grösseren Bezirk (Regierungsbezirk, Kreishauptmannschaft etc.), bei den übrigen Staaten für das Gebiet im Ganzen, sowie für die einzelnen Früchte die Durchschnittsnote des Saatenstandes und bezüglich des Ernteausfalls je nach der Erhebungsweise entweder ebenfalls die Durchschnittsnote oder den durchschnittlichen Hektarertrag angiebt.

Den Noten über den Saatenstand ist eine kurze Schilderung der Gesamtlage beizufügen. Den Nachweisungen über den Ernteausfall in Form von Noten ist für jedes Jahr ein Schlüssel beizufügen, aus dem für den Staat beziehungsweise für die grösseren Bezirke die Bedeutung der Noten in Erntemengen für das Hektar zu ersehen ist.

6. Das Kaiserliche Statistische Amt hat aus den bei ihm eingehenden Nachweisungen eine Uebersicht aufzustellen und schleunigst zu veröffentlichen.»

Det som Bilag vedføjede Mønster til et Indberetnings-Kort for Maanederne September til November har omstaaende Form:

Anlage zu Ziffer 4.

Saatenstands- (und vorläufiger Ernte-) Bericht.

Erhebungsbezirk:

für den Monat 189 Mitte dieses Monats berechtigt der Stand der Saaten zu der Erwartung einer Nr. 1 sehr guten, Nr. 2 guten, Nr. 3 mittleren (durchschnittlichen), Nr. 4 geringen, Nr. 5 sehr geringen Ernte.

Saatenstand Nr.	Ernte*) 100 Kilogr. vom Hektar.	Bemer- kungen.
Winter-Weizen		
Sommer-Weizen		
Winter-Spelz		
Sommer-Spelz		
Winter-Roggen		
Sommer-Roggen		
Sommer-Gerste		
Hafer		
Kartoffeln		
Klee (auch Luzerne)		
Wiesen		

*) Angaben über den Ausfall der Ernte sind für Roggen nur im September, für Weizen, Spelz und Gerste im Oktober, für die übrigen Früchte im November zu machen. Statt der Angaben im Gewicht sind solche in Noten zulässig.

Der Vertrauensmann

des Landwirtschaftlichen Vereins

Ort und Poststation

Unterschrift

Hierdurch beehren wir uns, Ihnen die angelegene Karte mit dem
Ersuchen zu übersenden, dieselbe zwischen dem 14. und 16. d. M. auszufüllen
und zur Post zu geben.

Berlin, den

189 .

Kaiserliches Statistisches Amt.

Resultaterne af de paa denné Maade for Aaret 1893 indsamlede Efterretninger ere af Kaiserliches Statistisches Amt meddelte i «Vierteljahrshefte zur Statistik des Deutschen Reichs, Jahrgang 1893, viertes Heft». Flertallet af Staterne have ladet Beretningerne indsende til «Landes-Centralstellen», der have sammenarbejdet de modtagne Meddelelser og derpaa i den sidste Halvdel af hver Maaned tilstillet Kaiserliches Statistisches Amt dem i Form af Lands-Oversigter. Kun fra 9 mindre Stater samt fra Elsass-Lothringen ere Tillidsmændenes Beretninger blevne indsendte direkte til Kaiserliches Statistisches Amt. —

(Medens altsaa saadanne foreløbige Efterretninger om Aarets Afgrøder først ere begyndte at indsamles i hele det tyske Rige fra og med 1893, har man derimod i Kongeriget Preussen allerede i en længere Aarrække foretaget 2 aarlige Indsamlinger af lignende Art for de vigtigste Sæd- og Plantearters Vedkommende, nemlig den ene — der har fundet Sted siden 1846 — i Juni eller Juli Maaned for at tilvejebringe Oplysninger om Høstudsigterne og den anden — der er bleven iværksat siden 1859 — i den sidste Halvdel af Oktober Maaned for paa Grundlag af forskellige Prøvetærskninger at skaffe Oplysning om Udbyttet pr. Hektar. Begge Indsamlinger bleve paa Foranstaltning af Ministeren for «Landwirthschaft, Domänen und Forsten» foretagen af «die landwirthschaftlichen Vereine» og udstrakte sig kun til «wenige Gemeinde- und Gutsbezirken in jedem Kreise». Ved den første bleve Opgivelserne forlangte «in Procenten einer Mittelernthe = 100», ved den anden fordredes angivet Udbyttet pr. Hektar i Kilogram. Se herom nærmere i «Preussische Statistik, LXXIII», Einleitung S. XVII—XX og «Preussische Statistik XCVII», Einleitung S. XIX—XX. En virkelig Statistik over Høst-Udbyttet er derimod i Preussen, ligesom i det samlede tyske Rige, først bleven iværksat fra og med 1878. — De, i Henhold til Forbundsraads-Beslutningen af 7. Juli 1892, i Kongeriget Preussen i de enkelte Maaneder April til November 1893 indsamlede «Saatenstandsberichte» ere, med Undtagelse af Beretningerne for Oktober og November, optagne i Indledningen til «Preussische Statistik, 126: Die Ergebnisse der Ermittlung des

Ernteertrages im preussischen Staate für das Jahr 1892.» Af de der aftrykte Bestemmelser for Indsamlingen i Preussen skulle følgende (se «Einleitung», S. XXIII) anføres:

«Um die vorbezeichneten Erhebungen in Preussen möglichst sachgemäss durchführen zu können, ist jeder Landkreis (Oberamtsbezirk) unter möglichster Berücksichtigung gleichmässiger Produktionsverhältnisse in Berichtsbezirke zu theilen. Für je einen dieser Bezirke hat ein Vertrauensmann über den Saatenstand und Ernteausfall zu berichten.

Als Berichterstatter haben die Vertrauensmänner zu wirken, welche die landwirthschaftlichen Provinzial- bzw. Centralvereine dem Minister für Landwirthschaft, Domänen und Forsten bezeichnen. Zu den Obliegenheiten derselben wird es gehören, sich über den Saatenstand in den einzelnen Monaten und den Ausfall der Ernte innerhalb ihres Bezirkes ein möglichst zutreffendes Urtheil zu bilden. Um letzteres für die Erhebungen abgeben zu können, erhält jeder Vertrauensmann in der ersten Hälfte eines jeden in Frage kommenden Monats vom Königlichen statistischen Bureau, das mit der Leitung dieser Erhebung beauftragt ist, eine Postkarte mit bezahlter Antwort zugeschickt. Die Ausfüllung der Antwortkarte hat dem Vordruck entsprechend in der Zeit vom 14. bis 16. jedes Monats zu erfolgen, worauf die Karte unverzüglich der Post zur Rücksendung an das Königliche statistische Bureau zu übergeben ist.»

«In den Karten für April und Mai sind ausserdem (ausser den Noten) Mittheilungen über den Umfang der wegen Auswinterung u. dgl. umgepflügten Flächen in Prozent der Anbaufläche der betreffenden Frucht zu machen.»

«In der Karte für November ist zu vermerken, wieviel Prozent der geernteten Kartoffeln krank waren.»

«In der Spalte «Bemerkungen» ist in allen Karten eine «kurze Schilderung der Gesamtlage» beizufügen; wobei etwaige Verwüstungen durch Hagelschlag, Frost, Ueberschwemmungen u. s. w., die in solchem Umfange stattgefunden haben, dass hierdurch der Ernteertrag eine wesentliche Verringerung erfährt, annähernd (in Prozent der Anbaufläche) zu vermerken sind.»

c. „Ernteertrag.“

En Indsamling af Opgivelser om Høst-Udbyttet i hele det tyske Rige blev første Gang paabudt for Aaret 1878 og omfattede alle de dyrkede Sød- og Plantearter. Lignende Indsamlinger ere derefter blevne foretagne i hvert af de efterfølgende Aar. Det er imidlertid allerede under «die landwirthschaftliche Bodenbenutzung» omtalt, at fra 1882 blev Omfanget af de Sød- og Plantearter, om hvis Udbytte der hvert Aar skulde tilvejebringes Oplysning, noget indskrænket, se foran S. 34, men at fra 1893 «Menggetreide», «Mischfrucht», «Zuckerrüben» og «Mais» (som Foderplante) atter ere blevne optagne i den aarlige Statistik over Høstens Udbytte. Denne Statistik bygges paa Opgivelser om det Udbytte, der indenfor hvert enkelt Distrikt gennemsnitlig er indvundet af de forskjellige Sød- og Plantearter i 100 Kilogram pr. Hektar (for Vinsens Vedkommende i Hektoliter pr. Hektar) i Forbindelse med de senest foreliggende Arealopgivelser, dog med de Ændringer i disse, der kunne følge af berigtigende Opgivelser ved Indsamlingerne om Høst-Udbyttet. Under 7. Juli 1892 har Forbundsraadet vedtaget de efterfølgende, ligeledes i «Vierteljahrsh. z. Stat. d. Deutsch. Reichs, Jahrg. 1893, erstes H.» trykte, Bestemmelser med Hensyn til «die Ermittlung des Ernteertrags»:

«1. In allen Bundesstaaten soll vom Jahre 1893 ab jährlich eine Ermittlung der Ernteerträge bezüglich aller derjenigen Früchte vorgenommen werden, welche in der das Erhebungsformular enthaltenden Anlage 1 verzeichnet sind.

2. Der Ernteertrag jeder Frucht ist nach dem Gewicht der Erntemasse auszusprechen, welche im Erhebungsjahre auf dem Gebiete des einzelnen Erhebungsbezirks durchschnittlich vom Hektar gewonnen worden ist. Für Wein findet die Angabe nach der Zahl der Hektoliter Weinmost statt, welche auf dem Hektar der im Ertrag stehenden Weinberge erzeugt wurden.

3. Die Angaben sind überall auf Grund möglichst umfassend eingezogener Nachrichten und sachkundiger Begutachtung festzustellen.

Welche Organe hierfür zu benutzen sind, und ob die Angaben zunächst in Gemeinde- oder ähnlichen kleineren Erhebungsbezirken

gesammelt werden sollen, bleibt dem einzelnen Staate zu bestimmen überlassen.

Den Erhebungsorganen ist eine Anleitung zu ertheilen. Insofern die Erhebung gemeindeweise erfolgt, enthält die Anlage 2 für diese Anleitung Gesichtspunkte.

4. Von jedem Staate ist bis zum 1. Juni des auf die Ernte folgenden Jahres eine Uebersicht der Anbauflächen, unter Berücksichtigung der darin seit dem Vorjahre eingetretenen Aenderungen, der Gesammterträge und der Durchschnittserträge vom Hektar für sammtliche in der Anlage 1 genannten Früchte, nach Provinzen und sonstigen grösseren Verwaltungsbezirken geordnet, dem Kaiserlichen Statistischen Amt zu übersenden.

Die Erfassung der jährlichen Verschiebungen des Anbaues in den zwischen den Anbauerhebungsjahren liegenden Jahren ist auch in den Staaten sicher zu stellen, welche den Anbau nicht jährlich erheben; sie erfolgt mindestens schätzungsweise und zwar für Weizen, Spelz, Roggen, Gersten, Hafer, Kartoffeln, Zuckerrüben, Hopfen und Klee.

Die Erntemengen der einzelnen Früchte sind auf Grund der bei der jedesmal letzten Aufnahme des Anbauverhältnisses gewonnenen Flächenangaben, unter Berücksichtigung der Anbauverschiebungen zu berechnen. Es empfiehlt sich, die Berechnung für jeden Erhebungsbezirk nach Massgabe der Anlage 3 vorzunehmen; das Muster für die aus den Abschlüssen der Erhebungsbezirke zu bewirkende Berechnung der Hauptsummen und Durchschnitte für die Staaten und grösseren Verwaltungsbezirke giebt die Anlage 4.

5. Ueber den Ausfall der Strohernte von den einzelnen Getreidearten und Hülsenfrüchten, des Ertrages von Serradella als Nachfrucht und des Weideertrags von Wiesen und Weiden, sowie über Feldschäden in den einzelnen Staaten und grösseren Verwaltungsbezirken sind allgemeine Bemerkungen aufzustellen und dem Kaiserlichen Statistischen Amt mitzutheilen.

6. Das Kaiserliche Statistische Amt veröffentlicht die Darstellungen der Ernteergebnisse für die einzelnen Staaten nach Provinzen oder sonstigen grösseren Verwaltungsbezirken.»

De for de enkelte Stater fremkomne Resultater skulle altsaa være Kaiserliches Statistisches Amt tilstillede inden den 1. Juni i det paa Høsten følgende Aar.

Som fælles Mønster-Skema til Indsamling af Opgivelserne om Høst-Udbyttet foreskrevet følgende:

Anlage 1.

«Erhebungsmuster für die Ermittlung des Ernteertrags
im Jahre 18 .

Staat _____, Regierungsbezirk (Provinz) . . . , Kreis (Amt) . . . , Gemeinde . . .

- Zur Beachtung: 1. Zahleneinträge sind nur da zu machen, wo dies durch Punktirung der Zeilen . . . angedeutet ist.
2. Die Ertragsangaben haben sich überall auf die Hauptfrucht zu beziehen; nur bei den weissen (Steck-, Stoppel-) Rüben, sowie bei Serradella ist ausserdem der Ertrag der Nachfrucht anzugeben.

Frucht- und Kulturarten.	Nach der Erhebung von 18 wurden angebaut.	Im Jahre 18 . . . war die Erntefläche grösser (+) oder kleiner (-).	18 wurden durchschnittlich von Hektar geerntet an Körnern, Samen, Knollen, Wurzeln.	Bemerkungen über den Ausfall der Stroherate (gut, mittel, gering).				
I. Auf Acker- (und Garten-) land.								
a. Getreide und Hülsenfrüchte.								
Weizen			100 kg.					
Spez (Dinkel, Fesen) und Emer (in Kornern)								
Roggen								
Gerste								
Menggetreide (zwei oder mehr Ge- treidearten)								
Hafer								
Buchweizen								
Erbsen								
Ackerbohnen (Saubohnen)								
Wicken								
Mischfrucht (Getreide und Hülsenfrüchte gemischt)								
b. Hackfrüchte.								
Kartoffeln (gesunde und kranke) ¹⁾								
Runkelrüben zu Futter								
Zuckerrüben								
Möhren								
Weisse (Steck-, Stoppel-) Rüben								
Kohlrüben (Wrucken, Oberrüben)								

¹⁾ Von den eingebrachten Kartoffeln sind durchschnittlich erkrankt Prozent.

Noch Anlage I.

Frucht- und Kulturarten.	Nach der Erhebung von 18 wurden angebaut.	Im Jahre 18 . . . war die Erntefläche grösser (+) oder kleiner (-).	18 wurden durch- schnittlich vom Hektar geerntet an	
			Körner, Samen, Knollen, Wurzeln.	Heu, Stroh, Grünfutter (in trockenem Zustande anzuschlagen).
c. Handelsgewächse.				
Raps, Rübsen, Awehl, Biewitz.	ha.	ha.	100 kg.	100 kg.
{ Winter { Sommer				
Hopfen (Fruchzapfen)				
d. Futterpflanzen.				
Klee zu Samen und Futter				
Lupinen zu Drusch und Futter				
Luzerne				
Esparsette				
Serradella	{ als Hauptfrucht { als Nachfrucht			1)
Mais				
Grassaat aller Art				
II. Von den Wiesen und Welden.				
Heu, Grummet (Oehmd) der Wiesen				
Weideertrag der Wiesen und Weiden (Hutungen)				1)
III. Von den in Ertrag stehenden Weinbergen (auch Weingärten).				
Weinmost			vom Hektar Hekto- liter.	durch- schnitt- licher Werth des Hektoliters Mk.

1) Für Serradella als Nachfrucht und für Weideertrag nur anzugeben, ob «gut», «mittel» oder «gering».

Bemerkungen über Feldschäden (Pflanzenkrankheiten, Mäusefrass, Hagelschlag, Frost, Wasserschaden u. dergl.)»

Hertil slutter sig efterfølgende Bilag:

Anlage 2: «Gesichtspunkte für eine Anleitung zur Ermittlung des Ernteertrags, sofern die Erhebung gemeindeweise geschieht,» nemlig: 1) «Gegenstand der Erhebung,» hvorunder skal anføres: «Bei Körnerfrüchten ist als Erntemasse überall der gesammte Körnerertrag (also nicht etwa nach Abzug der Aussaat) zu verstehen»; 2) «Organe für die Erhebung», 3) «Zeit der Erhebung», 4) «Erhebungsverfahren» og 5) «Zeitpunkt der Einsendung»;

Anlage 3: «Berechnungsmuster für die Ermittlung des Ernteertrags in den einzelnen Erhebungsbezirken», og

Anlage 4: «Zusammenstellungsmuster zur Berechnung des Ernteertrags für die grösseren Verwaltungsbezirke und Staaten».

Oplysningerne om Høst-Udbyttet afgives altsaa i det tyske Rige saavel for Sædarterne, Rodfrugterne og Handelsplanterne som for Foderplanterne og Høet efter Vægt. Straaudbyttet af Sædarterne (Kornsorterne og Bælgsæden) blev ogsaa tidligere forlangt opgivet efter Vægt, men fra 1893 fordres det (jfr. Bestemmelsernes Punkt 5 og Skemaet) kun karakteriseret. Udbyttet af Vin-Høsten opgives derimod i Hektoliter pr. Hektar, og fra 1893 skal tillige Gjennemsnitsværdien pr. Hektoliter angives. Bemærkninger om «Ernteschäden» ere først fra 1893 blevne optagne paa det for alle tyske Stater foreskrevne Skema.

Resultaterne af de aarlige Indsamlinger om det i hele det tyske Rige indvundne Høst-Udbytte ere af Kaiserliches Statistisches Amt blevne offentliggjorte i den sidste Halvdel af det paa Høsten følgende Aar: indtil 1892 i «Monatshefte zur Statistik des Deutschen Reichs» (i «Jahrgang 1891» med 3 kartografiske Fremstillinger af Høsten af Rug, af Hvede og Spelt og af Kartoffler efter Gjennemsnit af Tiaaret 1880—89) og fra 1892 i «Vierteljahrshefte zur Stat. des Deutsch. Reichs.» — Den senest offentliggjorte Statistik af denne Art, nemlig for «das Erntejahr 1892/93» (o: Høsten i 1892, idet Høstaaret regnes fra 1. Juli til 30. Juni)

er trykt i «Vierteljahrshäfte, Jahrgang 1893, drittes Heft.» I Tabellerne ere Kilogram-Angivelserne, ogsaa for Foderplanterne og Høet samt for Straaudbyttet af Sædarterne, omsatte til Tønder à 1000 Kilogram, idet der for de enkelte Stater og Landsdele er opført, foruden det til Dyrkningen af hver Sæd- og Plantearart anvendte Areal, dels hvor mange Tønder der af samme gennemsnitlig er avlet pr. Hektar, dels hvor stort det samlede Udbytte i Tønder har været. — Derhos bliver der for det tyske Rige under Et dels foretaget en Beregning over Gjennemsnits-Udbyttet af de forskjellige Sæd- og Plantearter i det sidst forløbne Tiaar, dels for de 4 Hovedkornsorter Rug, Hvede, Byg og Havre samt for Kartofler, paa Grundlag af det for hver af disse Afgrøder beregnede Høst-Udbytte, ved Tillæg og Fradrag af de ind- og udførte Kvantiteter, givet en Oversigt over de Forraad, der heraf i hvert enkelt Aar have været til Raadighed, samt fremdeles ved at fradrage de Beløb, der ville være at anvende til Udsæd for det følgende Aar, over de Forraad, der af disse Afgrøder have været disponible til egenligt Forbrug, altsaa til Fortæring og Fabrikation (Ølbrygning, Brændevinsbrænding). I Noter til Tabellen oplyses Beregningsmaaden med Hensyn til de ind- og udførte Kvantiteter af Mel og Malt, samt hvilke Meddelelser om den gennemsnitlige Udsæd pr. Hektar der have været benyttede til Overslaget over Udsæds-Mængderne. Forøvrigt findes der ingen Opgivelser om eller Beregninger over Udsæden i den tyske Jordbrugs-Statistik. I de to første af Kaiserliches Statistisches Amt udgivne Høst-Beretninger, altsaa for 1878/79 og 1879/80, var tillige foretaget en Beregning af de Kvantiteter Sæd og Kartofler, der maatte antages at være forbrugte til Ølbrygning og Brændevinsbrænding, og i Beretningen om Høsten i 1879/80 var fremdeles i de indledende Bemærkninger for hvert af Aarene 1878/79 og 1879/80 opgjort Værdien i Reichsmark af Total-Summerne af det i det samlede Tyskland indvundne Udbytte af hver af de fire Hovedkornsorter og af Kartofler. Senere er der derimod ikke i den tyske Høst-Statistik foretaget nogen Værdi-Beregning af Høst-Udbyttet (fra 1893 skal dog som allerede anført, Værdien af «Weinmost» beregnes).

(I Kongeriget Preussen ere Indsamlingerne om det virkelige Høst-Udbytte, som tidligere omtalt, først begyndte fra og med Aaret 1878, fra hvilket Aar de, som foran anført, bleve paabudte iværksatte i alle tyske Stater. De foretages i Preussen i Februar Maaned. Den senest foreliggende Statistik over Høsten i Preussen, nemlig for 1892, er det af Königl. Preuss. stat. Bureau i September 1893 udgivne Værk: «Preussische Statistik, 126: Die Ergebnisse der Ermittlung des Ernteertrages im preussischen Staate für das Jahr 1892. Mit zwei Tafeln graphischer Darstellungen» (nemlig «Hagelschäden» i 1892). I Tabellerne over Høst-Udbyttet gives for Kongeriget, Provinserne og de enkelte Kredse Oplysning om: 1) «Anbaufläche in Hektar», 2) «Hektar-Ertrag in 100 kg.» og 3) «Gesammt-Ertrag in 100 kg.» Indledningen til Tabellerne indeholder forskellige Gjennemsnits- og Procentberegninger, Sammenligninger med foregaaende Aar og Sammenligninger af de ved «die endgültige Februar-Ermittelung des Ernteertrags» fremkomne Resultater med Resultaterne af «die vorläufige Ernteschätzung bei der Oktober-Ermittelung». Derhos gives der saavel i omfattende Tabeller som i Indledningen en Fremstilling af de i Aarets Løb forekomne «Ernteschäden» (hvorunder endogsaa de Beskadigelser, der have været en Følge af Troppeøvelser) og særlig en udførlig Fremstilling af de ved «Hagelschlag» foraarsagede Skader, der i Preussen ere Gjenstand for megen Opmærksomhed, idet der med Hensyn til disse siden 1883 paa et særskilt Tillægs-Skema indsamles Oplysninger om: Hagelvejrets Hyppighed, Antallet af de indtrufne Tilfælde og de Tidspunkter, paa hvilke de ere indtrufne, Omfanget af de beskadigede Arealer og Skadernes Størrelse, angiven i Reichsmark, samt hvor mange af de beskadigede Arealer der have været forsikrede og de Erstatningssummer, der ere blevne udbetalte paa Grund af Forsikring. Grafiske Fremstillinger af de i Aarene 1883—92 forekomne «Hagelschäden» ledsage de 6 sidste Høst-Beretninger, der indeholdes i «Preussische Statistik» XCVII, 105, 110, 115, 119 og 126. — I Tilslutning til de af Forbundsraadet i 1892 vedtagne Bestemmelser, har man i Preussen, se

«Preuss. Stat., 126», Einleitung S. XXIII, foreskrevet, at fra 1893 og fremtidig skulle de Opgivelser, der frøkomme ved «die endgültige Februar-Ermittelung des Ernteertrags», inden de indsendes til det statistiske Bureau, i Tiden fra 10. Februar til 10. Marts underkastes en Prøvelse og eventuel Berigtigelse af de «landwirthschaftliche Vertrauensmänner», til hvem Afgivelsen af Meddelelserne til de forudgaaende «Saatenstandsberichte und vorläufige Erntenachrichten» har været overdraget.)

II.

Bemærkninger.

Remarques.

Af foranstaaende Fremstilling af Tilvejebringelsen af Materialet til en Statistik over Arealets Benyttelse, Udsæden og Høsten og af de indvundne Opgivelsers Bearbejdelse i de 3 nordiske Riger samt i Tyskland vil det være umiddelbart indlysende, at der saa langt fra kan siges at følges en i det Hele taget ensartet Fremgangsmaade, at det tværtimod er Tilfældet, at hvert Rige er gaaet sine særegne Veje efter de temmelig uligeartede nationale Forhold. Dette viser sig saavel med Hensyn til den Hyppighed, hvormed Materialet indsamles, som i Henseende til de Organer, gennem hvilke, og det Omfang, hvori dette Materiale tilvejebringes. Den Bearbejdelse, som derefter foregaar i de paagjældende Bureauer, er ligeledes noget forskjellig.

Hvad Statistiken over Arealets Benyttelse angaar, vil det saaledes ses, at i Danmark ere de Opgivelser, der danne Grundlaget for denne, hidtil som oftest blevne indkrævede hvert 5te Aar (efter Bestemmelsen skulle de dog for Fremtiden kun ordenligvis indsamles med 10aarige Mellemrum), hvorimod der i Sverig fremskaffes Areal-Opgivelser hvert Aar. I Tyskland

er Reglen ikke meget afvigende fra den danske, idet man indskrænker sig til en Indsamling om «die landwirthschaftliche Bodenbenutzung» hvert 10de Aar, hvorved dog maa bemærkes, at Opgivelserne om de til de vigtigste dyrkede Sæd- og Plantearter anvendte Arealer her søges ændrede fra Aar til Aar samtidig med Opgivelserne om Høst-Udbyttet, overensstemmende med de Forhold, der da ere tilstede. — Med Hensyn til de Organer, gennem hvilke de originale lokale Oplysninger o: Grundmaterialet for den statistiske Behandling indhentes, er Forholdet ogsaa paa det nærmeste ens i Danmark og Tyskland. I Danmark udsendes nemlig Skemaer til Udfyldning til hvert enkelt Sogneraad og Byraad, altsaa til de 11 à 1200 kommunale Myndigheder, som ifølge Lovgivningen ere forpligtede til at meddele Regjeringen de Oplysninger, der af samme maatte forlanges om Folketal, Kvæghold og andre Forhold i Kommunen; paa tilsvarende Maade afkræves Opgivelserne i Tyskland direkte af Kommunerne eller lignende mindre Distrikter. I Sverig tilvejebringes Materialet derimod af Landhusholdnings-Selskaberne, der selv udarbejde tabelariske Oversigter for hvert af Landets Len, sognevis og herredsvis, og derpaa afgive Tabellerne med oplysende Bemærkninger til det statistiske Centralbureau. — I Danmark og Tyskland paalægges det vedkommende Kommunalbestyrelse at afgive en fuldstændig Redegjørelse for hele Arealets Benyttelse, altsaa ikke alene for det dyrkede og besaaede Areal eller tillige for det Areal, der er bevokset med Skov eller paa anden Maade giver et direkte Udbytte for Befolkningen, men ogsaa for de Strækninger, der henligge som væsenligst øde og ufrugtbare, medens man i Sverig alene forlanger Oplysninger om det til Have, Ager og anden dyrket Jord samt Eng og Skov anvendte Areal. — I Modsætning til hvad der i den omhandlede Henseende iværksættes i Danmark, Sverig og Tyskland, er der i Norge hidtil ikke bleven foretagen nogen direkte Indsamling af Opgivelser om Arealets Anvendelse, men de Oplysninger, der i saa Henseende forefindes, hvile kun paa en Beregning, der — som oftest hvert 10de Aar — er bleven foretagen for de forskellige Sædarter, Kartoflerne og andre Rod-

frugter ved Hjælp af Opgivelser om Udsædens Størrelse, der indsamles samtidig med Folketællingerne, i Forbindelse med de Oplysninger om Udsæden pr. Maal Jord, der af Lensmændene meddeles herretdsvis i deres femaarige Beretninger.

For Høst-Statistikens Vedkommende maa bemærkes, at man baade i Danmark, Sverig og Tyskland hvert Aar indhenter saavel foreløbige Efterretninger om Høstens Forløb, hvad de vigtigste Afgrøder angaar, som senere fuldstændigere og i faste Talstørrelser udtrykte Opgivelser til Konstatering af det endelige Høst-Udbytte af alle de vigtigere i disse Lande dyrkede Sæd- og Plantearter, hver for sig. Medens disse sidste Opgivelser i alle 3 Lande fremskaffes ad de Veje, som ovenfor ere paaviste for Tilvejebringelsen af Oplysningerne om Arealets Benyttelse, følges derimod med Hensyn til de foreløbige Meddelelser en anden Fremgangsmaade, der tillige er endel forskjellig i hvert af Landene. I Danmark indskrænker man sig i denne Henseende til en af Amtmændene for hvert Amt, paa Grundlag af forskjellige af dem indenfor Amtet indhentede Oplysninger, meddelt skematisk Karakteristik af Høstens Udfald for de paagældende Sæd- og Plantearter, med ledsagende Bemærkninger. I Sverig afgives en lignende karakteriserende Bedømmelse af Høstens Udfald af Lensstyrelserne for hvert Len, men ved Siden heraf indhentes tillige fra hvert af de 520 Lensmandsdistrikter Opgivelser om det gjennemsnitlige Fold-Udbytte, som de forskjellige Sædarter og Kartofflerne antagelig have givet, og Høst-Udbyttet af disse Afgrøder beregnes derpaa foreløbig for hvert Len med Benyttelse af de seneste af Landhusholdnings-Selskaberne tilvejebragte Oplysninger om Udsæds-Mængderne. I Tyskland gaar man i denne Henseende endnu videre, idet man deler Kredsen (Amtet) i forskjellige Distrikter og paa-lægger en Tillidsmand i hvert Distrikt for dettes Vedkommende i Tidsrummet April—November at afgive maanedlige Indberetninger om Sædarternes, Kartoffernes, Kløverens og Engenes Tilstand samt i de 3 sidste Maaneder tillige om Udbyttet. — I Norge havest derimod endnu ikke nogen aarlig Høst-Statistik, men Opgivelser om den gjennemsnitlige Foldighed af de forskjellige Kornsorter og

af Kartofler meddeles for de enkelte Herreder i Lensmændenes Femaars-Beretninger, og ved Hjælp af disse Opgivelser i Forbindelse med de ved Folketællingerne indhentede Oplysninger om Udsæds-Mængderne har man med længere Mellemrum foretaget en Beregning af den antagelige Avling af Korn og Kartofler.

Med Hensyn til Udarbejdelsen af de statistiske Resultater skal det særlig fremhæves, at, medens man i det danske og i de tyske statistiske Bureauer maa behandle hele det indkomne Materiale fra Grunden af, saavel hvad Arealet som hvad Høsten angaar, ligesom ogsaa de i Norge i disse Henseender foretagne Beregninger ere udførte i det statistiske Centralbureau, behøver derimod Sverigs statistiske Centralbureau kun at foretage et Sammendrag af de af hvert af Landhusholdnings-Selskaberne allerede udarbejdede tabelariske Oversigter og hertil knytte lignende Betragtninger, som i de andre Lande, over de udkomne Resultater. — Det vil dernæst blandt andet være bleven bemærket, at man i de 3 nordiske Lande indhenter Oplysninger om Udsæden, men at dette ikke finder Sted i Tyskland, samt at Opgivelserne i Sverig og i Norge, i Forbindelse med Fold-Opgivelserne, danne Grundlaget for Beregningen af Høst-Udbyttets Størrelse, hvorimod dette i Danmark beregnes ved Hjælp af Arealet og Fold-Opgivelserne og i Tyskland ved Hjælp af Arealet og Opgivelser om det gennemsnitlige Udbytte i Kilogram pr. Hektar, ligesom det allerede er omtalt, at Udsæds-Opgivelserne danne det eneste Grundlag for Arealberegningerne i Norge. I de 3 nordiske Lande foretages derhos en Værdi-Beregning af Høst-Udbyttet, hvilket ikke sker i Tyskland. — Af det i den forudgaaende Fremstilling anførte skal man fremdeles henlede Opmærksomheden paa, at man i Sverig og Tyskland, og tilnærmelsesvis ogsaa i Norge, samtidig med Fremstillingen af de Resultater, der ere fremkomne om Høst-Udbyttets Størrelse, foretager en Beregning over de Korn- og Kartoffel-Forraad, der ere bleve tilovers til Forbrug i Landet efter Tillæg og Fradrag af de ind- og udførte Kvantiteter og efter Fradrag af Udsæden, samt i Sverig med Fradrag af hvad der er forbrugt til Brændevinsbrænding og til Tilvirkning af Pressegjær, og i Norge med Fradrag

af hvad der maa antages forbrugt til Brændevins- og Øl-Produktion. I Tyskland sker en lignende Beregning, men man fradrager ikke de Kvantiteter, der kunne medgaa til Ølbrygning og Brændevinsbrænding. En Beregning af denne Art er hidtil ikke bleven foretaget i den danske Høst-Statistik.

Efter foranstaaende sammentrængte Overblik over de væsentligste Forskjelligheder mellem de 3 nordiske Rigers Statistik over Arealets Anvendelse og Høstens Udbytte turde det være indlysende, at der er mere end nok af Uoverensstemmelser, som det theoretisk set kunde være ønskeligt at faa helt eller delvis fjernede, og vi ere saaledes naaede til Hovedspørgsmaalet «Hvad kan der iværksættes til Tilvejebringelse af en større eller mindre Ensartethed i Rigernes Jordbrugsstatistik, forsaavidt de her omhandlede Forhold angaar»?

Svaret skjønnes desværre at maatte blive det temmelig negative, at der paa Grund af de meget uensartede fysiske Forhold (Jordbund og Klima) og de ligeledes meget forskellige Lovgivnings- og Administrations-Ordninger, særlig for Danmark i Modsætning til de 2 andre Riger, kun bliver Rum for faa Tilnærmelser. Danmark er henvist til at søge sine Oplysninger gennem de kommunale Myndigheder; her findes vistnok foruden det kongelige Landhusholdnings-Selskab, hvis Virksomhed omfatter hele Landet, et efter Landets Størrelse temmelig stort Antal af forskellige stedlige landøkonomiske Selskaber, men deres Organisation har været fuldstændig overladt til det private Initiativ, og deres Opstaaen, deres Formaal, deres Virkeomraade og Virkemaade er ikke Resultatet af en samlet principmæssig Plan, men er iværksat efter de Indflydelser, som have faaet Overvægten indenfor de Egne eller personlige Kredse, der af meget vekslende Grunde have sluttet sig sammen. De ere derfor ogsaa undergivne Omskiftelser, som gjøre dem mindre skikkede til Organer for en fast regelmæssig statistisk Ordning.

Vender man sig dernæst til Betragtningen af de statistiske Oplysninger om Arealets Benyttelse, vil det straks falde i Øjnene, at de forskjelligartede geologiske og klimatiske Forhold ere

en naturlig Aarsag til, at man i Danmark efterhaanden er kommen til en saa vidtgaaende Statistik, at der med visse Mellemrum gjøres fuldstændig Rede for Anvendelsen af al Grund, fra den mest frugtbringende indtil den ringeste, medens man i de 2 andre Riger væsenligst maa indskrænke sig til Oplysninger om den dyrkede Jord og dennes Frembringelser. Heri kan næppe foretages nogen Forandring. Danmark kan ikke indlade sig paa en Fremgangsmaade, som i Virkeligheden vilde være et Tilbageskridt, og for de 2 andre Riger vil det aabenbart være enten umuligt eller i det mindste uforholdsmæssig besværligt at gaa over til det danske System. Her er et Omraade, hvor der formentlig kun kan arbejdes med Haab om virkeligt Udbytte paa en større Udligning mellem den norske og svenske Statistik. Dette bliver altsaa en Opgave, med Hensyn til hvis Løsning Danmark maa forholde sig passiv, ogsaa i Henseende til det Spørgsmaal, om det i Broderlandene vil være hensigtsmæssigt at indsamle et aarligt Materiale. Det danske statistiske Bureau vil næppe kunne indlade sig paa at komme bort fra den Bestemmelse, som sidst er tagen og hvor Hovedreglen er den, at der kun skal indhentes nye Opgivelser med et Mellemrum af 10 Aar, medmindre ekstraordinære Omstændigheder maatte medføre, at man en enkelt Gang indskjød en Undersøgelse efter kun 5 Aars Forløb. Grunden er den, at Udviklingen i Danmark vel stadig er fremskridende, men Fremskridtet foregaar saa temmelig jævnt og er allerede naaet saa vidt, at det er langt vigtigere med ikke altfor store Mellemrum at faa saa nøjagtige, fyldige og sikre Opgivelser, som det overhovedet er tænkeligt at indvinde, end at faa dem hyppigere og mindre korrekte. Det kan nok lykkes at indhente et godt statistisk Materiale for hvert Aar, naar man kan paalægge Meddelerne at afgive dette enten som Embedspligt eller mod et passende Vederlag, men man skuffer sig, naar man tror med Virkning at kunne kræve det samme under andre Forhold, med mindre da Oplysningerne ere af den Natur, at Spørgsmaalene af Vedkommende kunne besvares med nogenlunde Lethed, f. Eks. alene ved Anvendelsen af sundt

Omdømme og et kortere Arbejde ved et Skrivebord. Naar Talen derimod er om et statistisk Materiale som det her omhandlede, om en detailleret Opgivelse af Anvendelsen af de enkelte Sognes Arealer i saa nøje Overensstemmelse med Virkeligheden, at man i Sandhed kan stole paa det Billede af Landets Tilstand, som derefter kan gives — saa gaar det ikke an at trætte Folk (in casu Kommunalbestyrelserne) ved en idelig Gjentakelse af et saa vidtløftigt og faktisk temmelig besværligt Arbejde. Udførelsen kan i saa Tilfælde kun ventes at blive paa bedste Beskub. Erfaringen viser derimod, at Arbejdet kan være i enhver Henseende forsvarligt, naar det kun paakræves efter et saa langt Tidsløb, at de paagjældende Indsamlere ikke alene kunne indse det rimelige i, at nye Oplysninger indkræves, men tillige for en stor Del føle sig interesserede i, at saadanne tilvejebringes.

Hvad Høststatistiken angaar, da er Forholdet et andet. Det skiftende Vejrlig har en saadan Indflydelse paa Høstudbyttet, at dette i de enkelte Aar kan veksle mellem stort, middel og ringe, uden at der i saa Henseende kan forudsiges noget eller opstilles nogen Art af Regelmæssighed. Her maa man altsaa have en aarlig Statistik, og Spørgsmaalene kunne ogsaa om Høsten affattes saaledes, at deres Besvarelse ikke kan antages at foranledige særligt Besvær for de vedkommende Personer, som i Reglen paa Forhaand ville vide ret god Besked om de faktisk tilstedeværende Forhold indenfor deres nærmeste Kreds. Med de Forskjelligheder, som staa i Forbindelse med de uensartede Kilder, der staa til de statistiske Bureaurs Raadighed, kan det ogsaa siges, at Danmarks og Sverigs Høststatistik saa nogenlunde give de samme Oplysninger dels i de foreløbige Indberetninger og dels i de endelige Opgivelser og de paa disse byggede Beregninger. Paa dette Omraade skjønnes der ikke at være Grund til at foreslaa større Forandringer, hvis Gjennemførelse kunde støde paa praktiske Vanskeligheder. For Danmarks Vedkommende vil det næppe have nogen Betydning at faa tilvejebragt en Slags Opgjørelse af Høsten, bygget som i Sverige paa de kort efter Høsten afgivne foreløbige Meddelelser. Naar man i Tyskland ved Indberetninger fra Tillidsmænd i de

enkelte Distrikter paa en Maade officielt følger med Udviklingen fra Sædetid til Høst, da kunde man jo vel nok tilvejebringe noget lignende i de 3 nordiske Riger, men det indses ikke, at man derved vilde faa noget væsenligt at vide, som man ikke paa anden Maade, særlig gennem den offentlige Presse, er eller kan være fuldstændig à jour med. De nordiske Riger ere ikke saa store, at man i vore Dage behøver dette Middel for at være tilstrækkelig bekjendt med Tilstandens Udvikling i det Hele taget.

Spørgsmaalet om, hvorvidt der under Opgjørelserne om Høst-udbyttets Størrelse bør inddrages en Beregning over, hvormeget af Høsten der maa antages at ville medgaa til Udsæd og til forskjelligt andet Brug, Brændevinsbrænding og Ølbrygning m. m., for at finde et tilnærmelsesvis Udtryk for, hvormeget der kan blive til Rest til umiddelbar Føde for Mennesker og Husdyr, formenes ikke at have saa megen Interesse, at det bør opstilles som et almindeligt Formaal for den nordiske Statistik. Forbrugen til de beskattede Erhverv, Brændevinsbrænding og finere spirituøse Ølsorter, vil i Reglen let kunne oplyses under vedkommende Produktionsstatistik og Udsæden er i det mindste i Danmark temmelig konstant, men Tilvejebringelsen af yderligere paalidelige Oplysninger vil støde paa store Vanskeligheder. Spørgsmaalets Besvarelse synes ogsaa i vore Dage for de 3 nordiske Riger at være af meget underordnet Betydning. Samfærdnelsen fra de store Kornlande er nu saa let og saa billig, at Forsyningen paa ingen Maade i væsenlig Grad afhænger af den indenlandske Frembringelse. Det er Frembringelsen i de store Kornlande og de deraf følgende Markedspriser, som nu spiller Rolle. Fremskaffelsen til Forbrugsstederne sker, endogsaa i de største Masser, uden Vanskeligheder, der kunne sammenlignes hermed. Forholdet er i saa Henseende et helt andet, end det var for en Menneskealder siden. — Dersom man ved en Inddragning under Beregningen af ind- og udført Korn vil søge et Resultat for, hvad der gennemsnitlig i femaarige Perioder er forbrugt til Føde for Mennesker og Dyr, sammenstillet med Befolkningstallet, saa skjønnes en saadan Beregning for Danmarks

Vedkommende, uanset de paapegede Vanskeligheder ved at udsondre det øvrige Forbrug, at maatte blive lidet oplysende, da vitterlig betydelige Kvantiteter forbruges til Dyreføde, uden at det er muligt at konstatere hvormeget. Det er med andre Ord — saa meget mere som Forbrugen til Dyrefoder, særlig efter Høhøstens og Halmhøstens Beskaffenhed, kan være meget vekslende saavel i Henseende til Stoffernes Mængde som til deres Art — ugjærligt at foretage nogen paalidelig statistisk Opgjørelse af, hvad der af de forskjellige Kornsorter har fundet Anvendelse til direkte Føde for de menneskelige Individuer.

I Henhold til foranstaaende Bemærkninger antages det ikke for tilraadeligt at binde de 3 nordiske Rigers statistiske Bureauer ved Vedtagelsen af vidtgaaende almindelige Regler om Behandlingen af de heromhandlede Æmner. Forfatteren af den foreliggende Fremstilling skal indskrænke sig til at foreslaa følgende Indstillinger til Afstemning paa det 4de nordiske statistiske Møde:

1. Statistiske Oplysninger om Arealets Benyttelse indsamles i alle 3 nordiske Riger med Mellemrum af højst 10 Aar.
2. Udstrækningen af disse Oplysninger overlades til de enkelte statistiske Bureauer efter den forskellige Beskaffenhed af Landenes Areal og andre bestemmende Forhold, men de bør mindst omfatte de Arealer, som anvendes til Agerbrug (til Dyrkning af Kulturplanter og Høslæt) samt til Have og Skov.
3. Om Høsten indhentes aarlige Oplysninger, saa vel i foreløbige Indberetninger til et brugeligt Skjøn over Høstens Udfald som i endelige Opgivelser af det indvundne Høstudbytte, de sidstnævnte for hvert Sogn eller, hvor det antages hensigtsmæssigt, for Distrikter af Sognet.
4. Oplysningerne om Høsten specialiseres saaledes, at enhver Sædeart eller andet Høstudbytte faar sin egen Rubrik, medmindre dets Betydning i og for sig er ringe og dets Art af

- en saadan Beskaffenhed, at det passende kan indordnes med andre lignende i en fælles Rubrik.
5. Oplysningerne om Høsten skulle indeholde bestemte Talangivelser om de indvundne Fold og for Hovedkornsorternes Vedkommende tillige om disses Vægt i Forhold til Maalenheden.
 6. De tabellariske Oversigter over Høsten, som offentliggøres, skulle give en Fremstilling baade af de indvundne Kvantiteter af de enkelte Høstprodukter og af disses efter Priserne i Penge beregnede Værdi — i det mindste amts- eller lensvis. Det overlades derimod til de enkelte Bureauers frie Skjøn, hvorvidt de i deres om Høsten udgivne Værker vil gaa mere eller mindre i Detail eller foretage forskellige andre Beregninger til Sammenligninger mellem Høstudbyttet og andre Forhold, der formentlig kunne paavirkes af samme.

Kjøbenhavn, d. 1ste Juli 1894.

Marius Gad.
